

HADE

374.

2006ko azaroa
zenb.

2,82 € (BEZ barne)

euskarara ikasten ari garenon aldizkaria

Ale honekin,
Kutsidazu bidea, Ixabel
CD-a

Aleaz ale

25

urte

Gaurgero:

Zer egin umeak
gauetz ohea
bustitzen badu?

Gaurgero:

Teknologia berriak
ikaskelan

Sekuentzia

didaktikoa:

Kutsidazu bidea,
Ixabel

Bizileke

apartak:
Picasso

GIPUZKOA

ANDOAIN

ERNAITZA LIBURUDENDA
Zumea, 2
20140 ANDOAIN

BERGARA

ELKAR MEGADENDA BERGARA
Ibargarai, 12
20570 BERGARA
bergara@elkar.com

DONOSTIA

HONTZA LIBURUDENDA
Okendo, 4
20004 DONOSTIA

ELKAR MEGADENDA DONOSTIA
Fermin Calbeton, 21-30
20003 DONOSTIA
fcalbeton@elkar.com

ELKAR MEGADENDA
Bergara, 6
20005 DONOSTIA
bergarakalea@elkar.com

IRUN

ELKAR MEGADENDA IRUN
Colon pasealekua, 8
20300 IRUN
irun@elkar.com

OSKARBI LIBURUDENDA
Colon pasealekua, 11
20302 IRUN

TOLOSA

ELKAR MEGADENDA TOLOSA
Aroztegieta, z/g.
20400 TOLOSA
tolosa@elkar.com

OÑATI

IBARRONDO LIBURUDENDA
Plaza. Fueros, 10
20560 OÑATI

ZARAUTZ

GAROA LIBURUDENDA
Trinidad, 7
20800 ZARAUTZ

BIZKAIA

BARAKALDO

MILOS PALENZUELA
LIBURUDENDA
Uribe Merindadea, 14
48901 BARAKALDO

BASAURI

BIOK LIBURUDENDA
Dr. Garay, 11
48970 BASAURI

BILBO

CASA DEL LIBRO-URQUIJO
Alda. Urquijo, 94
48009 BILBO

CASA DEL LIBRO,
LA LIBRERÍA
Colon de Larreategi, 41
48009 BILBO

MACEDA LIBURUDENDA
Santa Clara, 16
48006 BILBO

HERRIAK LIBURUDENDA
Licenciado Poza, 11
48008 BILBO

VERDES LIBURUDENDA
Correo, 7a
48005 BILBO

ELKAR MEGADENDA BILBO
Iparragirre, 26
48011 BILBO
iparragirre@elkar.com

LIZARDI LIBURUDENDA
Heliodoro de la Torre, 9
48014 BILBO

CAMARA LIBURUDENDA
Euskalduna, 6
48008 BILBO

BINARIO LIBURUDENDA
Iparragirre, 9 bis
48009 BILBO

KUKUMA LIBURUDENDA
Colon de Larreategi, 21
48001 BILBO

KIRIKIÑO LIBURUDENDA
Colon de Larreategi, 11
48001 BILBO

LAUAXETA LIBURUDENDA
Rodriguez Arias, 45
48011 BILBO

DURANGO

HITZ LIBURUDENDA
Artekalea, 14
48200 DURANGO

LEIOA

ARTAZA LIBURUDENDA
E.H.U. Leioako Kanpasa
Posta kutxa 56
48940 LEIOA

SANTURTZI

TEMAS LIBURUDENDA
Pagazaurtundua, 3
48980 SANTURTZI

ARABA

GASTEIZ

ELKAR MEGADENDA GASTEIZ
San Prudencio, 7
01005 GASTEIZ
sanprudencio@elkar.com

CASA DEL LIBRO-AXULAR
LIBURUDENDA
Arka, 11
01005 GASTEIZ

STUDY LIBRERÍA
Fueros, 12
01004 GASTEIZ

AYALA LIBURUDENDA

ELKAR MEGADENDA GASTEIZ
Apraizarrak, 1-Campus
01006 Araba
campus@elkar.com

NAFARROA

ARBIZU

BERIAIN LIBURUDENDA

ETXARRI

KAXETA LIBURUDENDA

IRUÑA

AUZOLAN LIBURUDENDA
San Gregorio, 3
31001 IRUÑA

AUZOLAN LIBURUDENDA
(Berria)
Tutera, 16
31003 IRUÑA

ELKAR MEGADENDA IRUÑA
A.M. Larraona, z/g.
Golem Eraikina
31008 IRUÑA
amlarraona@elkar.com

LIBRERÍA EL PARNASILLO
Castillo de Maya, 45
31004 IRUÑA

IPARRALDEA

BAIONA

ELKAR MEGADENDA BAIONA
Arsenal Plaza
64100 BAIONA
baiona@elkar.com

Erakunde autonomiaduna
Organismo Autónomo del

Helbide honetara bidali behar da:
HABE aldizkaria
Vitoria-Gasteiz kalea, 3
20018 DONOSTIA

HARPIDETZA-ORRIA

Izen-deiturak:.....
Zein euskaltegitan ari zara ikasten?.....
Identifikazio Fiskalaren Kodea / Nortasun-agiria:
Helbidea: Telefonoa:
Herria: Posta-kodea: Lurraldea:
Posta elektronikoa:
HABE aldizkaria jaso nahi dut (2006ko harpidetza: 24,42€ (urtean 11 ale). Euskaltegi bateko ikasle bazara, harpidetza 12,21€
Honela ordainduko dut:
☐ HABEren izenean luzaturiko txeki bidez
☐ Transferentzi bidez (kutxa 2101.0381.01.0003069002)
☐ Kontu korronte bidez: Bankua edo Aurrezki Kutxa:
Sukurtsala:K.D.:
Zenbakia:

Formulario honetako datuak fitxategi automatizatu batean bilduko dira, HABE aldizkaria jasotzeko eskabideak kudeatu ahal izateko. Fitxategi datuetara sartzeko, datuok aldatu eta deuseztatzeko eskubidea erabili nahi izanez gero, HABEa jo dezakezue: Vitoria-Gasteiz kalea, 3-6. 20018 Donostia.

06

12

14

28

30

36

06 GAURGERO

- Duela 25 urte
- OSATUZ GAIK: Zer egin umeak gauez ohea bustitzen badu?
- Teknologia berriak ikasgelan: Ulibarri euskaltegiaren egitasmo berritzailea
- Ahotsaren teknologiak euskaraz: *Aditu* programa

14 SEKUENTZIA DIDAKTIKOA

Kutsidazu bidea, Ixabel

23 ALEZ ALE, 25 URTE

28 BIZILEGE APARTAK

Pablo Ruiz Picasso

30 OSTUTAKO PASARTEAK

Gaztaroa eta zahartzaroa, bi aro elkarri begira

32 KOMIKIA

Egiptoarrak espazioan (XII. atala)

36 KULTURONTZIA

- Argitalpen berriak

Ikasbil atarian ikusgai

374

Testuen/ariketen maila:

1A 1B 2 3 4

ERREDAKZIOA:

Eskarne Lopetegi
Esther Isasa
Ion Imanol Iturriotz
Begoña Martínez
Xabier Zubizarreta

DISEINUA ETA MAKETAZIOA:
Zirrimarra/Truke
(Andoain-Beasain)

MARRAZKIAK:
Josexo Sastre
Iñaki G. Erro (wentxi)

INPRIMATEGIA:
GERTU
Oñati, Gipuzkoa

LEGEZKO GORDAILUA
BI- 2251/81
ISSN: 0212-6788

Euskal Autonomia Erkidegoko
Administrazio Orokorra
HABE
www.habe.euskadi.net
Tel. 943 02 26 00
Faxa: 943 02 26 01
e-mail: argitalpenak@habe.org
Harpidetzak: harpidetzak@habe.org

Asko izan dira jaso ditugun zorion-postalak eta horrexegatik, eskerrak eman nahi dizkizuegu, lan hori hartu duzuen guztioi. Horietako batzuk aukeratu eta hona ekarri ditugu, zuek ere irakur ditzazuen. Esan gabe doa idatzi diguten guztiek jasoko dutela trukean opariren bat **HABE** aldizkariaren izenean.

Duela hogeita bost urte, nik gure euskararekin lehenengo harremanak eduki nituen, Ordutik orain arte zuen aldizkaria nire aldamenean egon da. Mila esker zuen lanagatik. Zorionak!

Vitorio

Zorionak

Ea hogeita bost urte barru berriro ere elkarrekin ospatzen dugun!

Valentin

ZORIONAK!

Hasieratik nire ondoan egon zarete, euskara ikasten laguntzen, zuzentzen eta batez ere: ANIMATZEN!

Mila esker zuen laguntzagatik!

Mertxe

HABE aldizkariari: Zoooooriooonak!

Kaixo, lagunak:

Gure aitak euskara ikasi zuen ikastolako etxekolanekin laguntzeko. Nik alabari lagunduko diodala uste dut.

Alabak 4 urte ditu eta esaten di: Gu euskaldunak gara euskaraz aritzen garelako.

Zuengatik da. Zugatik da, Amanda kuttuna!

Miren

Kaixo, orain dela urte bat HABE aldizkaria hasi nintzen irakurtzen. Utzi nuen euskaltegia eta zerbait behar nuen euskararekin jarraitzeko.

Halabeharrez, irailean, doaneko ale bat jaso nuen eta ideia

ona zela iruditu zitzaidan.

Orain, oso gustura nago aldizkariarekin, niretzat oso eraginkorra da eta.

Horregatik, aldizkaria egiten duzuen guztiei: ZORIONAK!

Lourdes

Hurrengo 25 urteotan jarrai dezazuela orain arte bezain ekimentsu.

ZORIONAK! Eta eskerrik asko irakas jardueran emandako laguntzagatik.

Itziar

Zorionak Internet bidez bidali nahi izatera, jo ezazu www.ikasbil.net atarira.

Zure txokoa da hau, idatziguzu!

Irakurle eta lagun:

HABE aldizkariaren 25. urteurrena betetzen duen zenbakia duzu esku artean. Hogeita bost urteotan hilero agertu da aldizkaria plazara, zintzo asko, euskarako ikasleentzat pizgarri eta lagungarri izan nahiz.

Komunikabide orok bezala, HABE aldizkariak badu eginkizun informazioa ematea. Ez du hori, ordea, eginkizun bakarra ez garrantzitsuenena. Izan ere, euskara ikasten laguntzea du HABEk funtsezko helburua: eginkizun didaktikoa da, beraz, bere ezaugarririk behinena.

Hain zuzen ere, eginkizun didaktiko hori ongi betetzen saiatu gara urte hauetan guztietan zehar. Alde horretatik, helduen euskalduntzeak mende laurden honetan izan duen bilakaera eta aurrerabide didaktikoaren lekuko izan da aldizkaria.

Horregatik, adibidez, hizkuntzaren kalitatean eredugarri izaten ahalegindu da beti. Euskara-ikasleok, ikasprozesuan aurrera egin ahala, uneoro eta mailaz maila testu egokiak izan ditzazuen saiatu da HABE aldizkaria. Baina ez halabeharrez edo zoriz eskainiak. Ez horixe. Helduen Euskalduntzearen Oinarritzko Kurrikuluak giltzarri duen gaitasun komunikatiboa ardatz hartuta, hemen eskainitako testuak –eta testuekin batera eskaini ohi diren ariketak eta lanketa– ekintza komunikatiboan oinarritu dira gero eta gehiago, euskararen ingurune soziolinguistikoan ikasleak egunero bizi ohi dituen egoera komunikatiboetan. Euskara ikasteko prozesua eguneroko eta benetako hizkuntza-jardunarekin uztartzen saiatzen gara alero-alero; azken batean, gure helburua baita euskaltegian nahiz bakarka landu duzuen gero erabilgarri gertatzea, hau da, ikasitakoa eguneroko komunikaziorako baliagarri izatea.

Bestalde, teknologia berriei baliatuta, paperean ez ezik, euskarri elektronikoetan ere zabaltzen ditu bere edukiak HABE aldizkariak: batzuetan izaten duen CD eranskinean edota www.ikasbil.net web atarian. Testu idatziez gainera, entzunezko nahiz ikus-entzunezko langaiak eskaintzen dizkizue horrela, irakurmena eta idazmena ez ezik entzumena eta mintzamena ere hobetzeko aukera ematearren.

Hogeita bost urteotako ibilbidean barrena, hiru ehun mila lagun baino gehiago aritu zarete euskaltegian euskara ikasten edo euskaraz trebatzen. Ale honetarako hautatu dugun lagin txikian ikusiko duzuen legez, zuetako askok eta askok bidelagun izan gaituzue. Bidelagun egokia izango al ginen! Saiatu, behinik behin, gogotik saiatu gara.

Hortaz, bada, nahi baduzu behintzat, ondo-ondoan izango gaituzu aurrerantzean ere, euskara ikasteko abentura zoragarri honetan.

Ez adiorik.

Joseba Erkizia Itoitz
HABEko zuzendari nagusia

HABE

aldizkaria

Duela 25 urte...

B 1981. urtea oparoa izan zen ospakizun, gertakari eta jaiotza aldetik. Jaio, HABE Aldizkaria jaio zen. Bai. Honez gero, jakitun izango zara. Baina, berriz aipatuko dugu, bada ez bada ere: "HABE Aldizkariak 25 urte bete ditu", "Duela 25 urte jaio zen HABE Aldizkaria", HABE Aldizkariak aurten ditu 25 urte"... Agerian geratu da datu hau emateko modu asko daudela. Azter ditzagun:

1

Aldizkaria ez da bakarra urteak betetzen. Egun ospetsu diren hainbat pertsonaia ere urte horretan bertan jaiotakoak baitira. Hala nola,

Fernando Alonso

Xabi Alonso

Paris Hilton

2

Jarraian aurkeztuko dizkizugun beste pertsonaia hauek, ordea, urte horretan jaio ez baizik eta beste zerbait egin zuten. Ba al dakizu esaten zer?

Antonio Tejero

François Mitterrand

Bob Marley

Hirurak dira 1981ean jaioak. Erantsi argazki bakoitzari esaldi bana datu horren berri emanaz.

3

Ondoren, begiratu argazkiei. Zer gertatu zen orain dela 25 urte? Azaldu gertakaria:

4

Orain, emaguzu datu hauen guztien berri ondorengo esaldiak osatuz:

Duela 25 urte Tejerok

Orain dela 25 urte Bob Marley

Aurten betetzen dira 25 urte François Mitterrand

25 urte bete dira Errealak

Dibortzioaren legeak

Aurten dira 25 urte John Lennon

Aurten Walles-eko printzeak

25. urteurrena da.

25 urte dira IBMk lehen PCa

Laburbilduz:

Hona hemen hainbat adibide:

Duela 25 urte jaio zen.

Aurten betetzen da halakoren 25. urteurrena.

Orain dela 25 urte jaio zen.

Aurten ospatzen da halakoren/gertatu zeneko 25. urteurrena.

Aurten da halakoren/gertatu zeneko 25. urteurrena.

Halakok aurten 25 urte bete ditu.

Halakok aurten 25 urte ditu.

Aurten dira 25 urte halako jaio zela.

Aurten halakoren 25. urteurrena da.

25 urte bete dira hura gertatu zenetik.

Orain dela/Duela 25 urte gertatu, lortu, jaio, sortu, irabazi....

Gertatu, lortu, jaio, sortu, irabazi... z(u)eneko 25. urteurrena

Ezkontza, izendapena -ren 25. urteurrena

Aurten dira 25 urte (gertatu, lortu, jaio, sortu, irabazi...) **z(u)ela**

Jabier Agirre

Zer egin umeak gauez ohea bustitzen badu?

③ **Gaueko enuresia** esaten zaio ume txiki askok izaten duten trastorno horri. Eta arazoa denborarekin desagertzen den arren, bost urtetik aurrerako umeen kasuan badute gurasoek kezkatzen hasteko arrazoirik, egoera horrek modu negatiboan eragiten baitio umearen bizi-kalitateari eta baita familia osoari ere.

Gaueko loaldian pixak ihes egitea umearen borondateak ezin kontrola dezakeen gertaera da, eta bost urteko umeen %15ek, 10 urtekoen %10ek eta 15 urtetik gorakoen arteko %12k izaten dute trastorno hori, betiere ohikoagoa izanik mutikoetan nesketan baino. Frekuentziei begira, erraz ikusten da denborak aurrera egin ahala enuresiak ere desagertzea jotzen duela. Dena den, **adituek** diotenez, umeak bost urte egin artean ez dago kezkatzeko arrazoirik eta adin horretatik aurrera arazoak jarraitzen duenean bakarrik jarri behar zaio arreta berezia umeari.

Loaldian pixak ihes egitea hilean 4 aldiz baino gehiagotan errepikatzen denean hasiko gara patologikotzat hartzen, sarritan gertaera hori justifikatuko duen gaixotasunik aurkitu ez arren. Izan ere, ume horiek egunean zehar pixa modu erabat normalean egiten baitute, eta gauean bakarrik gertatzen da pixa egiteko gogoia ezin kontrolatu izana. Pixa egitearen edo mikzioaren kontrola **borondatezko egintza** konplexua da, umea ikaskuntzako mekanismo guztiak eskuratzen ari denean ezartzen dena; bestela esanda, garuneko **heltze**-prozesua bete-betean dagoenean. Eta kontrol hori, gainera, loaldia bitartean egin behar du umeak. Hortik erraz uler daitekeen bezala, enuresiaren jatorrian faktore askok eta era askotakoek hartzen dute parte.

Zein da trastorno honen jatorria?

Adituek diotenez, enuresiaren **jatorrian** ondorengo arrazoiak aipa daitezke: nerbio-sistemaren eta **gernu-aparatuaren** heltze-prozesuan gertatutako atzerapenak, gauez hormona antidiuretiko gutxiago **jariatzea**, **maskuriaren** edukiera aldatzea, alderazioak esnatzerakoan edo baita gaixotasunek eragindako arrazoi organikoak ere.

Argi utzi beharra dago, ezer baino lehen, "**umeek ez dutela gauez pixa egiten beraiek hala nahi dutelako**", arazo fisiologiko bat dutelako baizik. Eta aditu gehienak bat datoz faktore psikologikoen garrantzia gutxitzean, kasu guztien %10 besterik ez baitira arrazoi psikologikoen bidez azaltzen. Trastornoaren jatorrian ADH hormona antidiuretikokoaren produkzio gutxitua legoke, kasurik gehienetan, eta horren **eraginez** umeak gauez ere pixa eguneko maila berean ekoizten edo sortzen jarraitzen du, eta azkenean ohea busti egingo du. Baina, ez dago gaixotasunik tartean, eta kasu guztien %1ean bakarrik diagnostikatzen da gaitzen bat arazoaren jatorri bezala.

Aipatu beharra dago faktore hereditarioa ere: umetan gaueko enuresia izan zuten aita edo ama baten ondorengoen erdiak (%50) trastorno bera jasango dute, eta **ehunekoa** 75era igotzen da guraso biek izan bazuten trastornoak.

Umeei eta gurasoei eragiten dien trastornoak

Esan dudan bezala, gaueko enuresia ez da gaixotasun bat eta bere kasa desagertzen da denborarekin. Baina, trastornoak eragiten dituen arazo fisikoez gain, umeengan larritasun edo **hertura-sentimendua** ere sorrazten du, eta horregatik ume horiek nahiko **uzkur** agertzen dira. Esaterako, ez dute lagunenean etxean lotan geratu nahi izaten, edo ez zaie gustatzen udalekue-tara joatea, beraietaz burla edo barre egin ez dezaten. Madrileko Institutu Urologikoaren datuen arabera, umeen %32,4 kezkatuak daude arazoarekin, %16,4k konplexua dute eta %31,8k diote enuresiak molestiak eragiten dizkiela.

Gaueko enuresiak jota daudenen gurasoei dagokienez, bi alderdi hartu behar dira kontuan: gauero ohea bustitzeak arropa garbitu beharra dakar, eta gaueko arropaz gain ohea bera ere hondatu egiten da luzarora (1.100 €-ko gastu estra kalkulatzen da urtero enuresia duen ume bakoitzeko). Baina, bestetik, adituen ustez, gurasoek erabaki desegokiak hartzen dituzte sarritan beren seme-alaben hezkuntza modu zuzenetik eraman nahi dutenean: horrela, %66k umea esnatu egiten dute gauerdian pixa egin dezan, %48,7k **pixoihalak** jartzen dizkiete euren seme-alabei, %55,7k arratsalde edo iluntze aldera edariak **murritzen** dizkiete eta %19k errieta egiten omen diete.

Nola heldu arazoari?

Arestian aipatutako portaera horiexek dira, hain zuzen ere, baztertu beharrekoak. Adituen iritzian, guraso intolerante batek eragin negatiboa izan dezake gaueko enuresiaren kontrako terapian, seguruena denbora eskatzen dioten teknika eta prozeduretan ez duelako parte hartuko, eta gainera umea zigortzera jo dezakeelako.

Profesional sanitario gehienentzat, ezinbestekoa da gurasoek enuresiaren **muina** ulertzea, ez dela umearen erruz gertatzen den zerbait, umeak ezin baitu pixa bere borondatez kontrolatu. Horregatik, umei maitasuna eta laguntza eskaini behar zaie, beldurtu ez daitezen.

Badira gomendio orokor batzuk, arazoaren ondorioak gutxitzera eta umearen **lankidetz**a lortzera bideratuak daudenak. Esaterako, likidoak egunez ahoratu behar dira gehienbat, baina loadia hurbilduz doan heinean komeni da likidoak gutxitzea; ohera joan aurretik pixa egin dezatela esan behar zaie, maskuria erabat hustuz; siesta egiten badu, kontrolatzea komeni da; afalorduan dieta ondo zaindu; eta egutegi sinple bat antolatu, bertan gau lehorrak eta gau bustiak apuntatuz, emaitzak jakiteko.

Alarmak ere oso erabiliak dira: oinarritzko bi zatiz osatutako gailu txiki batzuk dira. Batetik, umearen pijaman edo barruko arropan jartzen den sentzore txiki-txikia, eta soinu edo hots diferenteak pilatzen dituen zatia, bestetik (alarmaren bateria ize-nekoa). Horrela, umea lo dagoela sentzoreak **hezet**asunik txikiena ere (pixa-tanta bat) **atzem**aten badu, baterian gordeta dagoen soinuren bat martxan jartzen da: umea esnatu egiten da, eta ohetik jaiki ondoren maskuria komunean hustuko du. Tresharen ideia edo helburua horixe da: umeak maskuria beteta dagoen sentzazioa ezagutzen ikastea, horrela ohetik jaiki eta pixa egin, edota maskuriko esfinterra kontrolatzen ikasi ondoren biharamunera arte itxaroteko gai izatea. ■

3

1. Eragin aditza asko eta oso modu zabalean erabiltzen da euskaraz. Gauza bera gertatzen ote da gaztelaniaz ere? Eman itzazu gaztelaniaz hurrengo esaldiak:

- Gaixotasunek eragindako arrazoi organikoak
...
- Umeei eta gurasoei eragiten dien trastornoa
...
- Enuresiak molestiak eragiten dizkio umeari
...

2. Erlazionatu bi zutabeetan eskaintako gaztelaniazko eta euskarazko esaldiak:

1) Gauez hormona antidiuretiko gutxiago jariatzen da.	a) La insuficiente producción de la hormona antidiurética estaría en el origen del trastorno.
2) Larritasun edo herstura-sentimendua sorrarazten du.	b) Hay que decir a los niños y niñas que orinen vaciando completamente la vejiga.
3) Hormona antidiuretikoaren produkzio gutxitua legoke trastornoaren jatorrian.	c) Por la noche se segrega menos hormona antidiurética.
4) Umeei esan behar zaie pixa egin dezatela maskuria erabat hustuz.	d) Produce un sentimiento de angustia o inquietud (apuro).

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 45. orrialdera

ADITU.- *Experto/a. Expert/e.*

ATZEMAN.- *Detectar. Détecter.*

BORONDATEZKO EGINTZA.- *Acto voluntario. Acte volontaire.*

EHUNEKO.- *Porcentaje. Pourcentage.*

ERAGINEZ.- *A causa de. À cause de.*

HERSTURA-SENTIMENDU.- *Sentimiento de angustia. Sentiment de angoisse.*

GERNU-APARATU.- *Aparato urinario. Appareil urinaire.*

HELTZE.- *Maduración. Maturation.*

HEZETASUN.- *Humedad. Humidité.*

JARIATU.- *Segregar. Sécréter.*

JATORRI.- *Origen. Origine.*

LANKIDETZA.- *Colaboración. Collaboration.*

MASKURI.- *Puxika. Vejiga. Vessie.*

MUIN.- *Funts. Esencia. Essence.*

MURRIZTU.- *Gutxitu. Reducir. Réduire.*

PIXOIHAL.- *Haur-oihal. Pañal. Lange.*

UZZKUR.- *Lotsati. Retraído/a. Renfermé/e.*

Teknologia berriak ikasgelan: Ulibarri euskaltegiaren egitasmo berritzailea

② Teknologia informatikoa eta ikus-entzunezkoa irakaskuntzan aplikatzen hasi da ULIBARRI euskaltegia; bate-tik, prozesuak **gaurkotzeko** eta hobetzeko; bestetik, emaitzak optimizatzeke. Informazioaren eta komunikazioa-ren teknologia berriak bete-betean arlo pedagogikoan aplikatzen hasiak dira, beraz.

Ulibarri euskaltegiak proiektu berritzaile bati ekin dio **buru-belarri**. Euskaldun-tze eta alfabetatzean **jauzi** kualitatiboa egingo du. Orain arteko sistemarekin **erkatuz** gero, alde nabarmena ekarriko du, prozesuak arrazionalizatuko ditu eta emaitzetan hobetzea **ahalbidetuko** du. Ulibarri euskaltegiaren proiektu berritzaile honetan datza: informazio eta komunikazioaren teknologia berriak arlo peda-gogikoan aplikatzea, zehazki, helduen euskalduntze eta alfabetatze irakaskuntzan.

Euskaltegi arduradunen iritziz, gizartea aldatzen doan neurrian hezkuntzak ere (berorren baliabideekin batera) aldatzen joan behar du. Ulibarri euskaltegiaren apustua prozesuan (metodologian) jauzi teknologiko sendoa ematea da, era horre-tan emaitzak (euskararen ezagutza) nabarmen hobetuko direlakoan.

Honatz, beraz, beren **xedea**: teknologia berrien bidez euskalduntze prozesuaren eta emaitzen hobekuntzari eragitea.

Hemendik aurrera, beraz, irakasleak eskola prestatu eta ikasgelara doanean den-dena izango du eskura nahiz eta "esku hutsik" joan.

Patxi Agirregomezkortarekin jardun dugu ohiko aurrez aurreko eskolen eraberritze teknologikoaz

Egitasmo honen ezaugarri nagusienak zein diren jakite aldera, Ulibarri euskaltegiako zuzendariari hainbat galdera luzatu dizkiogu. Hauexek izan dira erantzunak:

Egitasmo honen ezaugarriak zein dira? WIFI bidezko sarea, Arbela digitalak, Gela interaktiboak...?

Lehenengo, WIFI sarea jarri genuen euskaltegi osorako, eta jarraian, ikasgela guztietan ordenagailua, bozgorailuak eta pantaila. Hori guztia zerbitzari nagusi bati lotuta dago eta aukera ematen dio irakasleari teknologia berri guztiak aprobeztatzuz, bertan gordeta dagoena edozein momentutan erabiltzeko. Barne sareak zein kanpo sareak (Internetek) eskaintzen dituen potentzialitateak erabiltzeko aukera ematen digu. Gure irakaskuntza-sistema aipatu aukeretara egokitzen ari da.

Nondik nora sortutako egitasmoa dugu hau?

Ikasgeletako entzumen txarra irakaskuntzan ondo konpondu gabeko arazoa izan da eta horri irtenbidea topatu nahian apustu sendoa egitea erabaki genuen: entzumena egokiago ipini, bideoa sartu eta Internet eskura izan. Teknologia berriei esker dena batera jar zitekeen.

Diru aldetik nola bideratu duzue egitasmoa?

Hasierako barne inbertsioa **leunduta** geratu da HABEk SPRIren diru-laguntza jasotzen lagundu digulako. Honetatik atera duguna **bultzada** ederra izan da.

Alderdi didaktikotik zein dira abantailak?

Didaktikoki, ikasgelan bertan dena eskuragarri izatea da abantailarik handiena. Hemendik aurrera, beraz, irakasleak eskola prestatu eta ikasgelara doanean den-dena izango du eskura nahiz eta, paradoxikoki, esku hutsik joan; izan ere, gela guztietan ordenagailuak, erresoluzio handiko pantailak eta goi-kalitateko entzute-sistema izango dira, den-denak ordenadore zentralari lotuak. Irakasleak eskuliburuak erabili ahal izango ditu edo ikasleekin batera landu, liburua bera fisikoki izan gabe. Era guztietako CD, CD-ROM eta DVD-ak erabili ahal izango ditu, diskoak fisikoki izan gabe. Entzungaiak jarri ahal izango dizkie ikasleei, kaseteak, CD-ak edo musika aparailua fisikoki izan gabe. Laburtuz, ez du ezertxo ere eraman behar izango, den-dena ikasgelan bertan izango duelako. Bestetik, Interneteko abantaila guztiez baliatu ahal izango da eskola ematean, bai eta ikasleekiko posta elektronikoa, foroa... e.a. bidezko hartu-emanak bultzatu.

Ikasleak ongi egokitu dira? Eta irakasleak?

Ikasleak zein irakasleak itxaropentsu ikusten ditugu.

Zein da baliabide honen ekarpenik nagusiena?

Baliabide berri hauek **erosotasuna** ekarri dute, ikasgeletan dena errazten duelako. Ikasleari eskola atsegingarriago egiten zaio eta irakasleek tresna gehiago dituzte bere lana burutzeko.

Nolako ikasleak behar dira horrelako gela batean ikasteko?

Edozein ikaslerentzat prestatuta dago. Honek ikasleari ez dio inolako aurreprestatuntzarik eskatzen. Aldaketa bakarra honetan datza: baliabide gehiago, indartsuagoak eta ikus-entzuzko kalitatean aurreratuagoak izatean.

Beste euskaltegiak zuen egitasmoaren jakinaren gainean daude?

Gurekin normalean aritzen diren beste euskaltegiek badute honen berri. Batzuekin komentatu dugu eta beste batzuek **abian** ikusi dute.

Antzeko beste esperientzia batzuen berri izan al duzue?

Ez dugu hau bereziki inon ezagutu. Barne **hausnarketaren** osteko erabaki estrategikoa izan da. ■

ABIAN. - Martxan. *En marcha.*
En marche.

AHALBIDETU. - *Posibilitar.* Faciliter.

BULTZADA. - *Impulso.* Poussée.

BURU-BELARRI. - *Con afán.*

Totalement.

EGITASMO. - *Proyecto, plan.*

Projet, plan.

ERKATU. - *Konparatu.* Comparar.

Comparer.

EROSOTASUN. - *Comodidad.*
Commodité.

GAURKOTU. - *Actualizar.* Actualiser.

HAUSNARKETA. - *Reflexión.* Réflexion.

JAUZI. - *Salto.* Saut.

LEUNDU. - *Suavizar.* Adoucir.

XEDE. - *Meta, objetivo.* Objectif.

③ 2005ean eta 2006an, *Aditu* programaren barruan ahotsaren teknologien eta hauen aplikazioak **hedatzeko** hainbat ekintza jarri ditu martxan Eusko Jaurlaritzak. Horien artean, Belgikako *Nuance* enpresarekin **ahotsa** ezagutzeko eta sintetizatzeko motoreak euskaraz **garatzeko** eta merkaturatzeko **hitzarmena** sinatu du. Teknologia hauei esker, Euskadiko enpreetan eta erakundeetan aplikazioak garatuko dira, zerbitzuak eta produktuak euskaraz eskaintze aldera.

Ahotsaren teknologiak euskaraz:

Aditu programa

Ahotsaren teknologiak

Behar berriak sortzen ari diren garai honetan, gero eta gehiago garatzen ari dira hizkuntzen teknologiak, eta horien artean, ahotsaren teknologiak. Hauek dira aipagarrienak:

- > **Ahotsaren ezagutza:** Ordenagailu batek pertsona baten ahotsa ulertzeko duen **gaitasuna** da, hitz egiten ari den pertsonaren instrukzioak eta datuak jaso ahal izateko. Horrela, telefono edo kablerik gabeko **gailuen** bitartez, edozein tokitatik eta edozein momentutan, naturaltasunez hitz eginez, informazioa lortu edota unean uneko transakzioak egin ditzakegu.
- > **Ahotsaren sintesia:** Giza ahotsa zuzenean erabili gabe, giza diskurtsoa sortzen da sintetizadore baten bidez, honek **ordezkatz**en baitu gizakiaren ahotsa. Testu idatzi bat **oinarri**, ahots **bihurtzen** du automatikoki. Ahots artifizial hori erabat naturala eta ulergarria da.
- > **Hiztunaren egiaztapena:** **Iruzurra** saihesteko bidea da, hizketan ari den pertsona identifikatzeko modua eskaintzen baitu.
- > **Elkarriketaren teknologia:** Ahotsaren aplikazio guztiek beharrezko dute datuen **kudeaketa**, deien **fluxua** eta negozioaren logika garatzea eta mantentzea. Horri esker, elkarriketarik sofistikatuena ere kudeatu ahal izango ditugu.

Zer da *Aditu* programa?

Aditu programaren bitartez, funtsean, bi prozesu egin daitezke: ahotsa testu bihurtu, ezagutza-motorraren bidez, eta testua ahots bihurtu sintesi-motorraren bidez.

Ahotsa testu bihurtze prozesuari ASR (Automatic Speech Recognition) esaten zaio. Teknologia horren bitartez, erabiltzaileak, ohi duen bezala hitz eginda, informazioa lortu eta **eragiketak** egin ditzake une horretan bertan, telefono finkoan, kablerik gabekoen edota beste edozein tresnaren bidez.

Bigarren prozesuari, hau da, testuak ahots bihurtzeko teknologiari, TTS (Text-to-Speech) deitzen zaio. Teknologia horren bitartez, testua ahots natural bihurtzen da eta erabiltzaileari informazio zehatza eta dinamikoa ematen zaio, giza ahotsaren tankera duen ahots automatizatuaren bidez, denbora errealean. Ahots sintetiko horrek (**Arantxa** izena eman diote) naturaltasuna eta ulergarritasuna ditu ezaugarri.

ABANTAILA.- *Ventaja.* Avantage.
AHOTS.- *Voz.* Voix.
ASEBETE.- *Saciar, satisfacer.* Rassasier.
BIHURTU.- *Convertir.* Revenir.
ERAGIKETA.- *Operación.* Opération.
ERAGINKOR.- *Eficaz.* Efficace.
FLUXU.- *Flujo.* Flux.
GAILU.- *Dispositivo.* Dispositif.
GAITASUN.- *Capacidad.* Capacité.
GARATU.- *Desarrollar.* Développer.
GEHIGARRI.- *Complementario/a.* Supplémentaire.
HITZARMEN.- *Convenio, acuerdo.* Accord.
HEDATU.- *Difundir.* Diffuser.
IRAUPEN.- *Duración.* Durée.
IRUZUR.- *Fraude.* Fraude.
KUDEAKETA.- *Gestión.* Gestion.
OINARRI.- *Base, fundamento.* Fondement, base.
ONURA.- *Beneficio, provecho.* Bénéfice.
ORDEZKATU.- *Sustituir.* Substituer.
SAIHESTU.- *Evitar.* Éviter.

2

Testuan ugari dira honelako bikoteak: garatu/garapen, kudeatu/kudeaketa; hau da, aditza eta izena. Saia zaitez segidan aurkituko dituzunak osatzen. Kontuan izan erantzun guztiak testuan ageri direla.

Hitzartu/.....

Egiaztatu/.....

Murriztu/.....

Iraun/.....

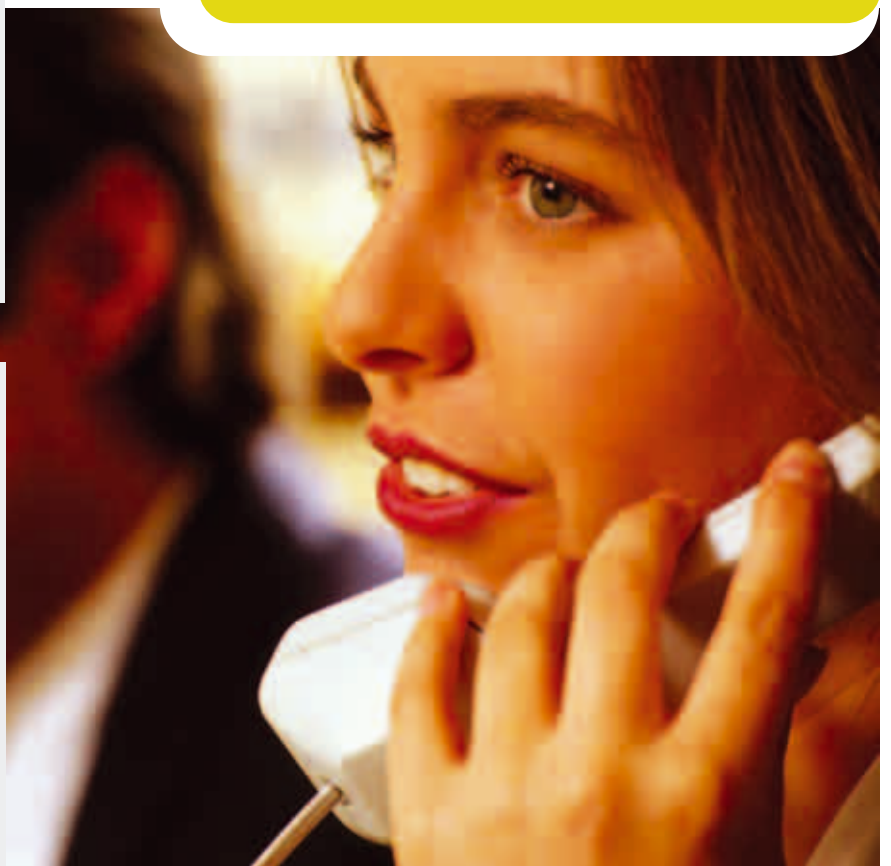
Zalantzarik sortu bazaizu, jo 45. orrialdera.

Ahotsaren teknologien abantailak

Ahotsaren teknologia erabili eta aplikazioak eta zerbitzuak eskaintzen dituzten enpresek hemendik aurrera euskaraz ere lan egin ahal izango dute eta honela, hainbat abantaila lortu, besteak beste:

- 1) Bezeroaren asebetetzea areagotzea:** Sistema batera telefono bidez jotzen duten bezeroek, berehalakoa, kalitatezkoa, beraien beharretara bideratutakoa eta itxaro-uneak **saihesten** dituen erantzuna nahi izaten dute. Hala bada, informazioa modu arinean lortuko dute eta sistema gehiagotan erabiliko dute.
- 2) Kostuen murrizketa:** Zerbitzuak automatizatuz gero eta menu **eraginkorren** eta naturalen bidez deien **iraupena** murriztuz gero, kostuak jaitsi egiten dira eta giza baliabideak balio erantsi handiagoko zereginetan aritzeko aukera dago.
- 3) Enpresa-onurak:** Bi dira nagusiki onurak; batetik, irudi korporatiboa hobetzea, eta bestetik, zerbitzu **gehigarriak** (informazioa, salmentak...) eskaini ahal izatea, kanpoaldera begira, komunikazio-kanal berriak zabalduz.
- 4) Lehiakortasuna areagotzea:** Zerbitzua askoz arinago eskain liteke eta, gainera, eguneko 24 orduetan. ■

Gai honen inguruko informazio gehiago nahi izatera, jo www.euskara.euskadi.net helbidera.

[Sekuentzia Didaktikoa]

2 Badira urte batzuk Joxean Sagastizabalek *Kutsidazu bidea, Ixabel* izeneko liburu arrakastatsua idatzi zuela, gaztetan udako barnetegi batean euskara ikastera joan zeneko abenturak paperera ekarriz. Geroztik, Gorringo taldearen antzezlanak Euskal Herriko hainbat herri-tan gozatzeko aukera izan genuen eta azkenik, filma etorri zen irai-lean, Donostiako Zinemaldian aurkeztu baitzen TENTAZIOA, ORIO eta RECen ekoizpen-lan hau. Jakin badakigu, gainera, filmarekin batera telebistarako hainbat atal grabatu direla. Juan Martin da protagonista nagusia eta, zuk bezalaxe, euskara ikasi nahi du.

Hori horrela, opari egokia iruditu zaigu, HABE aldizkariaren 25. urteurrena ospatzeko, filmaren zatiren bat eta bere gaineko lanketa egiteko aukera eskaintzea. Horretarako, CD berezi bat prestatu dugu zuretzat ORIO produkzio-etxearen laguntzarekin.

KUTSIDAZU BIDEA, IXABEL

Ale honekin batera opari doakizun CDan haxe da, zehatz-mehatz, aurkituko duzuna:

- *Kutsidazu bidea, Ixabel* filmeko bi sekuentzia. Bietan barnetegian aurkituko ditugu ikasleak, irakaslearekin batera.
- Sekuentzien transkripzioa, nahi izatera, entzungo duzuna irakurri ahal izateko.
- Mikel Losadarekin egindako elkarrizketa. 2005eko irailean elkarrizketatu zuen gure kolaboratzaile den Ritxi Lizartzak, artean filmaren grabazioan ari zirela.
- Elkarrizketaren transkripzioa.

Oharra: Sekuentziak eta elkarrizketa MPEG artxiboak direnez, ordenagailuz eta zenbait DVDtan ikus-entzun ahal izango dituzu.

Hurrengo orrialdeetan hainbat lan proposatuko dizkizugu, zeure euskara-maila hobe dezazun.

Bukaeran, berriz, filmeko pertsonaietako baten inguruko deskribapena idatziz osatuko duzu, ahalik eta datu gehien jasoz.

Besteak beste, hauek dira horra iristeko egingo dituzun lanak:

- Zure lehenengo eskola-eguna euskaltegian/barnetegian nolakoa izan zen deskribatuko duzu.
- Zure daturik ohikoenak idatziko dituzu.
- Sekuentzietako hiztegia aurrez landuko duzu.
- Pertsonaiek diotena ulertu eta idatziz jasoko duzu.
- Filmeko pertsonaia baten euskara-maila deskribatuko duzu.
- Pertsonaien arteko harremanak idatziz deskribatuko dituzu.

1 Lehenengo sekuentzia ikusi baino lehen

Koro, euskara-irakaslea, eta bere ikasleak: Joxemari, Juan Martin, Izaskun, Luis, Pablo eta Miren udako barnetegian daude, euskara lantzen.

A: NIRE LEHEN ESKOLA-EGUNAREN DESKTRIBAPENA

Lehenengo eguna da barnetegian. Korok, irakasleak, galderak egin dizkie ikasleei.
Gogoratzen al duzu zuk zure lehen klase-eguna euskaltegia/bar-
netegian?
Gogoratzen ez baduzu, asma dezakezu.

Nolakoa izan zen zure lehen eskola-eguna?

Lehen eskola-eguna

..... izan zen.

Aukera ezazu adjektibo hauen artean egokiena(k) eta ondoren, bikoteka jarri antoni-
moak direnak:

zaila, aspergarria, berezia, arrunta, luzea, motza, erraza, ona, txarra, interesgarria

zaila

.....

.....

.....

.....

Zer egin zenuen gelan? Nahi baduzu, aukeratu:

.....
*ariketak egin, testuak irakurri, hiztegia ikasi, antzeztu, zerbait kontatu, zeure buruaren
aurkezpena egin, euskara ikasteko zenituen arrazoiak eman...*

Zer esan zenuen zeure buruaz? Ondoan idatzi:

Zure izen-abizenak

☐

.....

Adina

☐

.....

Jaioterria

☐

.....

Helbidea

☐

.....

Egoera zibila

☐

.....

Seme-alabarik bai/ez/zenbat

☐

.....

Lanbidea

☐

.....

Zaletasunak

☐

.....

Zergatik

☐

.....

ikasi nahi zenuen euskara?

☐

.....

B: AURKEZPENA

Esan bezala, *Kutsidazu bidea*, *Ixabel* filmeko lehenengo sekuentzian sei ikaslek aurkeztuko dute beren burua. Zeri buruz hitz egingo dutela uste duzu? Hemen idatzi:

Sekuentzian entzungo dituzun hainbat hitz/molde ekarri ditugu hona. Ezagutzen al duzu beren esanahia? Egizu proba erantzun egokia aukeratuz:

1. Alferkeria

- a) ☐ vagancia/paresse b) ☐ en vano/en vain c) ☐ inutil/inutile

2. Ezkontza

- a) ☐ educación/éducation b) ☐ boda/mariage c) ☐ idioma/langue

3. Hizkuntza

- a) ☐ idioma/langue b) ☐ educación/éducation c) ☐ boda/mariage

4. Txanda

- a) ☐ turno/tour b) ☐ broma/blague c) ☐ caries/carie

5. Benetakoa

- a) ☐ cercano/a/proche b) ☐ verdadero/a/authentique c) ☐ lugareño/a/villageois/e

6. Haragizko

- a) ☐ carne/viande b) ☐ carnal/charnel/elle c) ☐ carnososo/a/charnu/e

7. Haragijale

- a) ☐ carnicero/a/boucher/ère b) ☐ comestible/comestible c) ☐ carnívoro/a/carnivore

8. Harakin

- a) ☐ carnal/charnel/elle b) ☐ carne/viande c) ☐ carnicero/a/boucher/ère

Lot itzazu sinonimoak diren hitzak:

1. baserritarra •	• a. lanean
2. aintzat jo •	• b. joan
3. deliberoa •	• c. nekazaria
4. bertaratu •	• d. kontuan izan
5. bizipen •	• e. hobezina
6. pizgarri •	• f. esperientzia
7. beharrean •	• g. erabakia
8. bikaina •	• h. tentagarri

2 Lehenengo sekuentzia ikusi bitartean

C: NORK ESAN DU ZER?

Sekuentzia ikusten duzun bitartean, saia zaitetz koadroa osatzen, ikasle bakoitzak Korori emandako erantzunak jasoz. Laguntzeko, koadroaren azpian hainbat esaldi aurkituko dituzu:

PERTSONAIA	ESANDAKOA
Joxemari	
Juan Martin	
Luis	
Izaskun	
Miren	
Pablo	

- Euskaltegian ikasitako euskara benetakoarekin konparatzera etorri naiz
- Taldearen osasun mentala bikaina da
- Euskara da gure herriko hizkuntza
- Apaiza naiz
- Euskaldun zaharra naiz eta euskara batua ikasi nahi dut
- Nire euskara batua aberasteko deliberoa hartu nuen

D: PABLO

Ikasleen artean bada bere buruaz oso gutxi hitz egin duen pertsonaia bat: Pablo. Apaiza dela besterik esan ez duen arren, saia zaitetz datu gehiago eranstean, bere deskribapen fisikoa eginez edota irudikatzen duzun izaerari lotuak. Lagungarri, hainbat adjektibo eta izen dituzu aukeran:

Izaerari lotuak:

beldurtia, lotsatia, isila...

Deskribapen fisikoa:

betaurrekoduna, ile gutxikoa, beltzarana, bekain handiak, ezpain finak, biboterik ez...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 Lehenengo sekuentzia ikusi ondoren

E: KOLDOBIKA

Luis edo Koldobika izeneko ikasleak egindako aurkezpenari erreparatuko diogu orain. Nolakoa iruditu zaizu bere euskara?

- Berezia ☐
- Oso aberatsa ☐
- Arrunta ☐
- Nahasia ☐
- Pedantea ☐
- Zaila ☐

Zergatik? Jaso hemen bereziak iruditu zaizkizun hitzak, aditzak edo moldeak:

.....

.....

.....

Saia zaitetz Luisen eta Korok esandako hauek beste era batera adierazten:

Dei zeniezadakete:

Baiteritzet:

Zer irizten diozu?

4 Bigarren sekuentzia ikusi aurretik

F: HIZTEGI BILUZIA

Oraingoan, Juan Martin berandu iritsiko da gelara eta destapeari buruz hitz egiten aurkituko ditu bere lagunak. Elkarrizketa horretan, molde batekin arazoak izango ditu izaskunek:

Ba al dakizu zer esan nahi duen *popa bistan* moldeak?

- ☐ a) biluzik
- ☐ b) arraunean
- ☐ c) ipurdia zikinduta

Eta *larrutan*?

- ☐ a) biluzik
- ☐ b) txortan egiten
- ☐ c) azalean

Ezagutzen al duzu *biluzik* esateko beste modurik? Zein? Hemen idatzi:

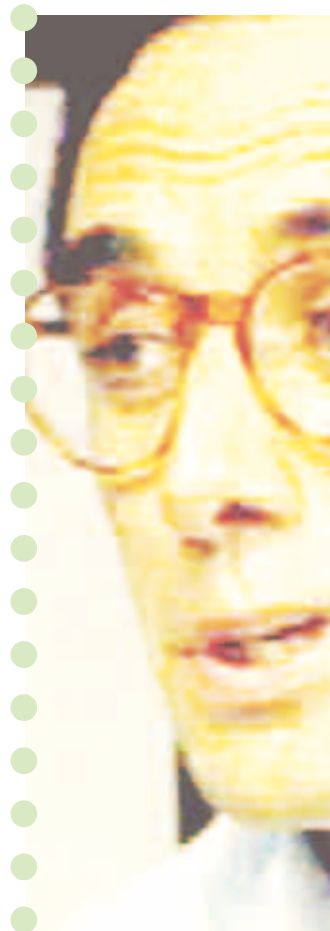
.....

5 Bigarren sekuentzia ikusi bitartean

Sekuentzia ikus-entzun bitartean lantxo bat proposatu nahi dizugu. Juan Martinen ustetan, ikaskideen artean badago maitasun-konturik. Nor dago, bere ustez, norekin gustatuta?

G: NOR NOREKIN DAGO GUSTATUTA?

	KORO	IZASKUN	JOXEMARI	JUAN MARTIN	PABLO	MIREN	LUIS
KORO	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
IZASKUN	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
JOXEMARI	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
JUAN MARTIN	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
PABLO	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
MIREN	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
LUIS	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

H: ZURE IRITZIA EMAN

Juan Martinekin bat zatozen jakin nahi dugu orain. Zein bikote egingo zenuke zuk ikasleen artean? Zergatik? Osa itzazu eta eman arrazoiak:

BIKOTEA

..... eta

..... eta

..... eta

..... eta

ARRAZOIA

.....

.....

.....

.....

I: IZASKUN, MIREN, JUAN MARTIN, PABLO, JOXEMARI ALA LUIS?

Bukatzeko, azken lan bat proposatu nahi dizugu. Aukera ezazu ikasleetako bat, zuk nahi duzuna eta orain arte ikusitakoa lagun, saia zaitetz bere deskribapena idazten: izena, lanbidea, zergatik ari den euskara ikasten, nola hitz egiten duen euskaraz, noren gustuko den ala nor duen gustuko...

Eskuartearen ditugu *Kutsidazu bidea*, *Ixabel* filma ikustera joateko sarre-
rak, kamiseta dotoreak eta beste zenbait opari. Eta zuen artean bana-
tzeko asmoa dugu. Noren artean? Idazlana bidaltzen diguzuenen arte-
an! Beraz, saia zaitez sekuentzia didaktikoa egiten. Ondoren, jarri zure
izen-abizenak eta zurekin harremanetan jartzeko modua eta bidaligu-
zu lana HABE Aldizkaria Vitoria-Gasteiz 3, 5.a DONOSTIA-20018 edo
argitalpenak@habe.org helbidera.

! Zuzenketa-orria:

1 Lehenengo sekuentzia ikusi baino lehen

A: NIRE LEHEN ESKOLA-EGUNAREN DESKRIKAPENA

Antonimoak:
 zaila/erraza
 interesgarria/aspegarria
 berezia/arrunta
 ona/txarra
 motza/luzea

B: AURKEZPENA

Hitz/moldeak eta
 itzulpenak lotu:

1.- a
 2.- b
 3.- a
 4.- a
 5.- b
 6.- b
 7.- c

Sinonimoak lotu:

1.- c
 2.- d
 3.- g
 4.- b
 5.- f
 6.- h
 7.- a
 8.- e

2 Lehenengo sekuentzia ikusi bitartean

C: NORK ESAN DU ZER?

PERTSONAIA

Joxemari
 Juan Martin
 Luis
 Izaskun
 Miren
 Pablo

ESANDAKOA

Euskara da gure herriko hizkuntza
 Euskaltegian ikasitako euskara benetakoarekin konparatzera etorri naiz
 Nire euskara batua aberasteko erabakia hartu nuen
 Euskaldun zaharra naiz eta euskara batua ikasi nahi dut
 Taldearen osasun mentala bikaina da
 Apaiza naiz

3 Lehenengo sekuentzia ikusi ondoren

E: KOLDOBIKA

Dei zeniezadakete:
 Baiteritzet:
 Zer irizten diozu?

deitu
 iruditzen zaizkit eta
 Zer iruditzen zaizu? Zer uste duzu? Zer pentsatzen duzu?

4 Bigarren sekuentzia ikusi aurretik

F: HIZTEGI BILUZIA

Popa bistan biluzik esan nahi du (a aukera)

Larrutan, txortan egiten, hau da, sexua praktikatzen, esan nahi du (b aukera)

Biluzik hitzaren sinonimoak: larrugorritan, larru bizirik, biluzgorritan

5 Bigarren sekuentzia ikusi bitartean

G: NOR NOREKIN DAGO GUSTATUTA?

	KORO	IZASKUN	JOXEMARI	JUAN MARTIN	PABLO	MIREN	LUIS
KORO	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
IZASKUN	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒
JOXEMARI	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐
JUAN MARTIN	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
PABLO	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
MIREN	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐
LUIS	☒	☒	☐	☐	☐	☐	☐

Azken urte hauetan hainbat ikasleren ahaleginaren testigantza jaso dugu alez ale. Guztiei galdegin diegu beren ikas-prozesua nolakoa izan den, zein trikimailu erabili dituzten bidean... Horietatik hogeita bost aukeratu ditugu HABE aldikariaren hogeita bosgarren urteurrena ospatzeko, hogeita bost bidegile milaka eta milaka ikasleren ordezkari, hogeita bost erantzun milaka eta milaka ikas-prozesuren isla direnak.

Jose Ramon Fachado

Hitzetara etorritz... ezer egiten al duzu hitz berriak ikasteko? Zer?

Batzuetan berehala erabiltzen saiatzen naiz. Baina, geroz eta gehiago, lehendik ezagutzen ditudan hitzekin lotzen ditut.

Nikolas Gardner

Zer ikasten da beste ikasleengandik?

Jariotasuna. Baina, ez zara kontzientea horretaz.

Roberto Martínez Rípodas

Zerbait irakurtzen duzunean, zer egiten duzu ezagutzen ez duzun hitz bat topatzen duzunean?

Iruñean oso aukera gutxi nuen euskaraz hitz egiteko eta urduri jartzen nintzen elkarrizketaren bat euskaraz egin behar zidatenean. Beraz, saiatzen nintzen liburuak eta irakurtzen. Hitzen bat ulertzen ez banuen, testuinguruaren laguntzarekin saiatzen nintzen ulertzen. Bilbon aukera gehiago dut euskaraz aritzeko.

Aitziber San Roman

Zer egiten zenuen buruan gelditzen ez zitzaizun edo nahasten zenuen egitura gramatikal bat ikasteko?

Jo eta ke erabiltzen saiatu. Zailak iruditzen zitzaizkidan egiturak etengabe erabiltzen nituen hitz egitean. Esate baterako, erlatibozko esaldiak ikasteko, hitz egiten nuen informazio pila bat ematen nuen erlatibozkoak erabiliz.

Jean-Lou Corrihons

Eta zer egiten duzu euskara ikastea oso zaila dela iruditzen zaizun egun horietan?

Lehenengo bi urteak dira zailenak. Ezin duzu hitz egin normalki, eta pila bat ikasi behar da. Askotan pentsatu dut uztea eta aurkitzen dituzu arrazoi batzuk: "Irakaslea oso txarra da edo ordutegia oso txarra da..." Baina segitu! Bi aste pasa eta aldatuko da umorea.

Joxe Belmonte

Zer egin nahasten dituzun bi hitz bereizteko?

Ni oso metodikoa naiz. Hitzaren esanahia gogoan hartu eta errepikatu eta errepikatu. Edo bestela, nahasten nituen hitzak irudiekin lotu.

Juan Antonio Compañón, *Konpa*

Zer egiten duzu telebista edo irratia hobeto ulertzeko?

Nire arazoa hitz egitea da. Ulermen-maila ona dudala uste dut, eta telebistan eta irratan entzuten dudana ulertzen dut. Baina gero, hitz egiteko...

Andoni Ortuzar

Zein izan da zure ibilbidea?

Nire adineko jende pila bat bezala, hamaika aldiz hasi nintzen ikasten. Nire lehenengo liburua "Euskalduntzen" izan zen, R. M. Azkuerena; pentsa hasi nintzenetik zenbat denbora pasa den! Azken urte hauetan buru-belarri nabil. Egunero bi ordu ematen ditut ikasten... txikarrik egin barik!

Virginia Imaz

Zein da gehien gustatzen zaizun ariketa mota?

Niri gehien literaturarekin lotutakoak gustatzen zitzaizkidan. Nik literatura edozein hizkuntzatan maite dut, eta plazer hutsa zen euskaraz egindako istorioak hizkuntza horretan irakurtzea.

Julio Ibarra

Gramatikako arauak zer ziren zuretzat: arazo, lagungarri? Gehiegi agian?

Hasieran ez zara ohartzen. Gero bai, kontrolatuta edo erdi-kontrolatuta duzunean hasten zara subjuntiboari edo potentzialari buruzko galderak egiten... gehiago menperatzeko.

Pedro García Larragán

Une honetan non erabiltzen duzu euskara?

Etxean, haurrekin, auzoan, amarekin, lagun askorekin, beharrean... Hoberena da inolako konplexurik barik egiten dudala. Ez da militantzia; bakarrik irteten zait. Hori zen nire helburua eta lortu egin dut.

Toti Martínez de Lezea

Nola konbentzitzen duzu zeure burua ikasten jarraitzeko?

Europako hizkuntzarik zaharrena delako, eta bere iraupena gure eskuetan dagoelako. Besteek ez dutelako egingo guk egiten ez duguna. Eta herri bat gara, hizkuntza bat daukagu, eta ezin dugu hiltzen utzi. Eta euskarak definitzen gaitu euskaldun.

Begoña del Teso*Zer da ikasten errazena geratu zaizuna? Zergatik?*

Niri hizkuntzak izugarri gustatzen zaizkit. Nik sekula ez dut esango ingelesa euskara baino errazagoa denik. Burua aldatzea baino mundua gorpuzteko beste era bat bezala pentsatzen nuen. Zaila izan zen burua, mentalitatea euskaraz kokatzea.

Alberto Martín*Zein zen gehien gustatzen zitzaizun ariketa mota? Zergatik?*

Zergatik ez dakit esaten. Baina, "esaldiak berridatzi" agian. Nik, egia esan, ikasteko gogo handia nuen, andregaia euskalduna nuelako.

Igor González de Galdeano*Gustuko al zenituen ikasgelatik kanpoko ekintzak? Zergatik?*

Bai. Urtero Olabide ikastolak Manurga auzoan, Zigoitia herrian, duen etxe batera joaten ginen udaran. Han denok euskaraz egiten genuenez, errazago eusten genion euskarari. Zeren bai lehen eta bai orain arazoa da euskarari eustea eskolatik kanpo.

Juan Jose Ibarretxe*Eta zer egiten duzu euskara ikastea oso zaila dela iruditzen zaizun egun horietan?*

Zenbat ikasi dudan gogorazten diot neure buruari.

Iñaki Petxarroman*Zer ikasten da beste ikasleengandik?*

Hori ez da eteten, beti ikasten da ikasleengandik. Ikusten duzu ze aurrerapauso egiten dituen, zuk esaten ez dakizkizun hainbat gauza berak nola esaten dituen, eta askotan arreta handiagoa jartzen diozu ikaskidearen jardunari irakasleari baino.

Sonia Gonzalez*Zerk edo nork lagundu dizu gehien euskara ikasten?*

Beno, ikasteko gogo behar da, benetakoa. Ez da nahikoa esatea "ikasteko gogo daukat". Eta giroa ere inportantea da. Jende asko euskaltegitik kanpo ez da mugitzen giro euskaldun batean, eta horrek eragin handia dauka. Premia sentitu behar duzu. Ez baduzu euskara ikusten inondik ere, azkenean ez duzu ikasten. Ez delako zuretzako hizkuntza funtzionala. Kurioso da baina bigarren hizkuntza ikasteko motibazioetako bat da senargaia edo andregaia hizkuntza horretakoa topatzea.

Asier Hormaza*Ze da irakasle batengan gehien estimatzen zuzuna?*

Hurbiltasuna, irakasle-ikasle hierarkia hori hausten saiatzea. Hobe da, bai irakaslearentzat, bai ikaslearentzat... Eskola era atsegingarrian ematea, dibertigarrian.

Concetta Probanza

Laguntzen al dute teknologia berriek euskara ikasten?

Bai, oso erabilgarriak dira, edonoren eskura heltzeko modukoak, eta irudiekin lagunduta badatoz, hobeto. Dena den, nik testu-liburuak erabili ditut gehien, adibidez, Bakarka bilduma.

Eneko Pou

Nola konbentzitzen duzu zeure burua ikasten jarraitze-ko?

Ez dut horren beharrik. Berehala konturatu naiz asko falta zaidala ondo jakiteko euskara. Guk emanaldiak egiten ditugu, eskaladari buruzkoak eta, eta euskaldun petoak hurbiltzen zaizkizunean, gabezia asko dauzkadala konturatzen naiz. Eta ezin duzula lotan geratu. Segitu behar dugula irakurtzen...

Abdelbasset Abdellaty

Nola ikasi duzu dakizun euskara apurra?

Nik entzunez eta hitz eginez ikasi dut euskara, dakidan apurra: beharrean. Gaztelaniaz ere 20 orduko ikastaroa egin dut. Ez dut astirik euskaltegi batera joateko, baina ikasi egin nahi dut euskara. Hemen bada jendea betidanik bizi dena, eta ez du ahaleginik egiten euskara ikas- teko. Nik ez dut hori nahi.

Afrika Bibang

Zertarako ikasi nahi zenuen euskara?

Besteekin komunikatzeko, eta gustatzen zaidalako.

Laura Mintegi

Zein da, zure ustez, euskara ikasteko modu hobea: bakarka ala taldean, ala biak batera?

Bakarkako lana beti egin beharko da une batean edo bestean, baina hizkuntza komunikazioa da, funtzio soziala du bereziki eta jendartearen bereganatzen da hoberen, pertsonen arteko harremanen arloa baitu eremu naturala.

Manuela Benítez

Zein da gehien gustatzen zaizun ariketa mota? Zergatik?

Mahai baten inguruan jarri eta eztabaidatzea. Eta hitz egiteko gogorik ez duzunean, idazlanak egitea. Eta aditzak... Orri hura, aditz-taula hura... asko gustatzen zitzaidan.

③ Duela 25 urtez geroztik *Gernika* margolana estatu espainiarrean da. Bestetik, Picasso jaio zela aurten 125 urte dira. Bi datu hauek gogoan, margolari eta margolan apartaren hainbat jakingarri ekarri ditugu hona:

Pablo Ruíz Picasso

BIOGRAFIA zertzelada txiki batzuk

Pintore espainola (Málaga, 1881 - Mougins, Itsas Alpeak, 1973). Marrazkiak, eskulturak eta grabatuak ere egin zituen. Bartzelonan eta Madrilén ikasia, Parisen **finkatu** zen 1904an. Bere lanak, metamorfosi plastiko eta grafikoen bidez, arte modernoan eragin sakona izan zuen oso. Aro desberdinak izan zituen bere **bilakaera** artistikoan: aro urdina (1901-04): *Gitarra-jotzaile zaharra*; **aro** arrosa (1905-07): *Saltinbanki-familia*; aro kubista (1907-19): *Avignonko andereñoak* (1907); aro neoklasikoa (1919-25): *Hiru emakume iturrian*; aro surrealista (1925-36): *Emakume bat hondartzan eserita* eta aro espresionista (1937): *Gernika*. **Geroztik**, genero guztiak **landu** zituen.

(Harluxet entziklopedia)

③ Hitz batzuk beltzez ipini ditugu testuan. Saia zaitez sinonimoak aurkitzen:

Pintore:
 Finkatu:
 Bilakaera:
 Jotzaile:
 Aro:
 Geroztik:
 Landu:

Berridatzi jarraian dituzun esaldi hauek:

- 1.- Pablo Picasso denik eta margolaririk apartena dela diote arte-adituek.
 inoiz
- 2.- Braquerekin batera kubismoaren sortzaile izan zen.
 eta berak
- 3.- XX. mendearen hasieran aldaketa ugari gertatzen ari dira eta Picassok ezin du alde batera geratu.
 giro
- 4.- Historiako lehen collagea Picassok egin zuen.
 egilea.
- 5.- Goyarengan bezala Picassorengan ere egoera sozio-politikoak eragin handia du.
 Bai bai

Gernika: koadro-garrasia

Juanjo Dorronsoro

Egoera politiko-soziala

Gernika koadroa 1937ko udaberrian pintatu zuen Picassok. Urtearen hasieran Espainiako Gobernu Errepublikarrak eskatu zion Malagako margolariari mural bat pintatzeko udaran Parisen egin behar zen Nazioarteko Erakusketarako. Picasso apirilean hasi zen lehen marrazkiak egiten 7,5 x 3,5 metroko oihalerako. Helburu nagusi bat zuen: gerraren **izugarrikeriak salatzea**. Apirilaren 26an naziek Francoren **onarpenarekin** Gernika hiria bonbardatu zuten. Faxisten **bihozgabekeria** hark Picasso erabat hunkitu zuen eta prestatzen ari zen koadroa Gernikako erasoan oinarritzea erabaki zuen.

Parisko erakusketa amaitzean, Gobernu Errepublikarrak Ingalaterran, Norvegian, Suedian, Alemanian, Brasilen eta Estatu Batuetan... frankismoaren aurkako erakusketak antolatu zituen, Pinturak ez zuen antifrankista guztien onarpena izan. Errusiar komunistek eta **eskuin-muturreko** amerikarrek ez zuten inoiz koadroa **begi onez ikusi**. Agirre lehendakariak eta PNVko ordezkari artistikoek ezta ere. Dirudienez, Picassoren estetika **berritzaileegia** iruditzen zitzaien. *Gernika* izanik artelan izarra, ez zen inoiz bakarrik erakutsi, Matisse, Miro, Braque, Julio Gonzalezen... artelaneekin batera baizik. *Gernika*, Espainiako gobernu legitimoarena izanagatik, Picassok koadroaren etorkizuna baldintzatu egin zuen: Francoren diktadura amaitu aurretik, pintura ezin zen Espainiara eramanez. **Erbestera** zeuden herritarrak Espainiara itzultzen hasi zirenean, artelanarentzat ere erbestealdia amaitu egin zen.

Itzulera

1981ean Picassoren familiak, *Moma* museo-ko zuzendariak eta Espainiako Gobernuak, pintoreak jarritako baldintzak betetzen zirelakoan *Gernika* koadroa New Yorketik Madrila ekarri zen. Hasiera batean eztabai-

dak sortu ziren Picassok ez zuelako inoiz esan koadroa Estatuko zein hiritan kokatu behar zen. Batzuentzat Gernika hiria izatean koadroaren motiboa, han kokatzea zen **bidezkoena**: *Gernika* Gernikara. Malagako agintariek, berriz, beraien museoetako batean ikusi nahi zuten koadroa, hura zelako Picassoren jaioterria. Azkenik, Estatuko Gobernuaren **aginduz** Madrila eraman zen pintura. Zergatik? Espainiako Gobernu Errepublikarrak eskatu ziolako oihala pintatzeko Picassori eta, batez ere, Estatuko Gobernuak ordaindu zuelako. Askatasunaren sinbolo unibertsala izateak ez zuen esan nahi jaberik ez zuenik. Artelanak saldu aurretik egilearenak izanagatik, ondoren erosleenak bihurtu ohi dira. Arrazoi ekonomikoak beti izan dira erabakigarriak. Askatasunaren sinbolotzat eta gizon-emakume guztion **ondaretzat** hartzen den pintura honek oraindik historia egiten jarraitzen du.

Picassok gerraren aurka beste koadro batzuk ere margotu zituen. Esate baterako, "Francoren ametsak eta gezurrak" izenburuarekin marrazki asko egin zituen. 50eko hamarkadan Koreako gerra piztu zenean "Koreako sarraskia" oihala pintatu zuen eta Bigarren Mundu-Gerraren garaian "Katua eta Txoria" eta "Idia eta Buru-hezurra" koadroak. Gerraren aurka pintatutako lan guztietatik *Gernika* izan da sinbolorik esanguratsuena.

Irudien esanahia

Gernika artelan bat baino zerbait gehiago da: bakearen aldeko garrasia. Pinturaren inguruan era askotako interpretazioak egin dira. Picassok berak ez zuen berea azaldu nahi izan. Teknikoki esan dezakegu surrealismoaren eta kubismoaren ereduak izan zituela gogoan koadroa margotzerakoan. Bere hizkuntza zuzena eta bat-batekoa da. Herritarren arteko borrokak barne-barnean egin zion min Picassori eta trazu bakoitzean bere haserrea

dago gauzatuta. Lehen irudiak koloretan margotu zituen, berehala ohartu zen, ordea, zuri-beltzean koadroa errealistagoa zela. Zaldia, emakumearen, hauraren... irudiak **hunkigarriak** dira. Koadroak zentzu **gizatiar** handia du nahiz hiriaren **kondaira** ez ezagutu.

Koadroaren egitura hiru zatitan dago banatuta. Esquinean, emakumea eta sutan dagoen etxea. Erdiko zatian, zaldia eta lanpara. Eta ezkerrean zezena eta ama haurarekin. Kubismoaren **eragina** irudiak kokatzeko erabarmenez da. Triangelua da oinarritzeko forma. Marra zuzenak eta biribilak espazioa mugatzen. Mantxa zuriak eta beltzak elkarriketean. Gorputz atalak **zerratu**ta. Ezpatari heltzen dion eskuan lore bat. Emakumezkoaren lau irudi: esquinean, behean, emakumea arrastaka eta goian garrasika besoak jasota; erdian emakumea argiarekin eta ezkerrean, emakumea garrasika umea besoetan duela. Zaldiaren mihia labana bezain zorrotza da. Leihotik indarrez sartzen da argia daraman besoa. **Sarraskia**ren aurrean ezin da itxaropena galdu. Zezenaren eta zaldiaren irudien esanahiaz ez datoz bat arte-adituak. Larrearentzat zaldiak faxismoa irudikatzen du, hankapean gudarria daukalako eta zezenak herriaren indarra, haurra eskuetan duen emakumea babesten duelako. Jeromne Secklerrentzat zaldia da herriaren sinboloa eta zezena, berriz, heriotzaren eta basakeriaren irudia.

Gernika koadro bat izateaz gain dokumentu bat ere bada. Picassok pintatutako eskuek, oinek, begiek... gerrak gizartearen eragiten duen **samintasuna** azaltzen du **garraztasun** guztiarekin. ■

(NOREN) AGINDUZ.- Por orden de. Par ordre de.

BEGI ONEZ IKUSI.- Gustukoa izan. Mirar con buenos ojos. Regarder d'un bon oeil.

BERRITZAILE.- Innovador/a. Novateur/trice.

BIDEZKO.- Egoki. Apropiado/a. Juste, équitable.

BIHOZGABEKERIA.- Crueldad. Cruauté.

ERAGIN.- Influencia. Influence.

ERBESTERATU.- Exiliar. Exiler.

ESKUIN-MUTUR.- Extrema derecha. Extrême droit.

GARRAZTASUN.- Amargura. Aigreur.

GIZATIAR.- Humano/a. Humain/e.

HUNKIGARRI.- Conmover/a, enternecedor/a, emocionante. Émouvant/e.

IZUGARRIKERIA.- Atrocidad, monstruosidad. Atrocité.

KONDAIRA.- Historia. Histoire.

ONARPEN.- Aprobación, consentimiento. Acceptation.

ONDARE.- Patrimonio. Patrimoine.

SALATU.- Denunciar. Dénoncer.

SAMINTASUN.- Disgusto, aflicción, pena, dolor, amargura. Chagrin, peine.

SARRASKI.- Matanza, carnicería, masacre. Tuerce.

ZERRATU.- Aserrar. Scier.

Gaztaroa eta zahartzaroa, bi aro elkarri begira

2 Erein argitaletxearen *Ibrahim jauna eta Koranaren loreak* liburua aukeratu dugu tarte honetarako, bertatik pasarte bat ostu asmoz. Eric-Emmanuel Schmitt da egilea eta euskarazko itzulpena, berriz, Patxi Zubizarreta idazle ezagunak egin du. Parisen, 60ko hamarkadan gertatzen den gazte baten eta adineko gizon baten arteko adiskidetasun-istorioa da, funtsean, liburuan aurkituko duguna. Gero eta harreman estua goa sortuko da bi pertsonaia nagusien artean: Momo eta Ibrahim.

1

Lehenik eta behin, liburua idatzi duen egilearen inguruko biografia labur bat eskaini nahi dizugu

Eric-Emmanuel Schmitt

Lyonen jaio zen 1960an eta gaur egun Bruselan bizi da. Filosofia-ikasketak burutu zituen eta esan daiteke frantses antzerkigilerik handienetakoa dela. Bere lanak Frantzia eta beste hainbat herrialdetan taularatu dira. *Ibrahim jauna eta Koranaren loreak* narrazioak, berriz, arrakasta handia izan zuen antzezlan gisa eta zinera ere iritsi zen, Omar Sharif eta Pierre Boulanger aktoreen eskutik.

2 Orain, Omar Sharif aktore ezagunaren hainbat datu eskainiko dizkizugu. Saia zaitez behar bezala josten, biografiaren itxura duen testu motz bat osatuz:

Jaioterria: Alejandria (Egipto)

Jaiotze-urtea: 1932

Benetako izena: Michael Shalhoub

Ezaugarriak: Itxura fisiko ona

Filmografia: Ehun film baino gehiago. Gorabehera handiak izan ditu. Bultzada handia jaso du *Ibrahim jauna eta Koranaren loreak* bezalako filmekin.

Omar Sharif

.....

.....

.....

.....

2

- 2 Ikus dezagun orain nolakoa den Omar Sharifen pertsonaia, Ibrahim jauna. Hurrengo pasartean Momok, bere lagun gazteak, liburuan egiten duen deskribapena irakurri ahal izango duzu. Aurretik, baina, testuan irakurriko dituzun hainbat hitz ekarri ditugu hona:

garbikari(_____), *mustatxa* (_____), *latza* (_____),
jakituria (_____), *pikardatu* (_____)

Ba al dakizu zein den hitz hauen esanahia? Laguntzeko, segidan hainbat sinonimo dituzu eskura, nor bere lagunaren ondoan jar dezazun:

nabartu, bibotea, garbigarri, jakinduria, zakarra/lakarra

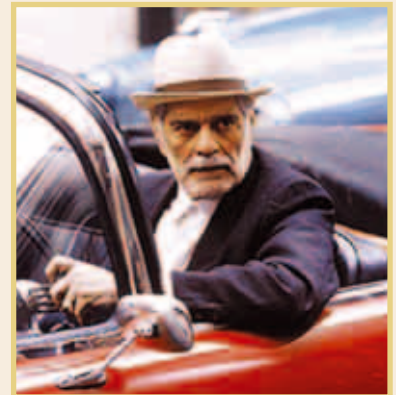
Zalantzarik sortu bazaizu, jo 45. orrialdera.

Irakur ezazu orain deskribapenaren pasartea:

Ibrahim jauna beti izan zen zaharra. Bai Kale Urdinekoak bai Faubourg-Poissonnièrekoak bat datoz hori oroitzean, ze beti janari denda barnean ikusi izan zuten, goizeko zortzietatik gauerdia arte, kutxaren eta garbikarien artean makur-makur egina, hanka bat kalean, bestea pospolo kaxen behealdean, mantal gris bat alkandora zuriaren gainetik, marfilezko hortzak mustatx latzaren azpian, begi pistatxo koloreak, erdizka berde erdizka marroi, jakituriak pikardatutako larruazal iluna baino argixeagoak inondik ere.

Ze denek ala denek ere Ibrahim jauna jakituntzat jotzen zuten. Zalantza arrastorik gabe, berrogei urtean bera izan zelako kale judu bateko Arabiarra. Zalantza arrastorik gabe, irribarre asko eta hitz gutxi egiten zuelako. Zalantza arrastorik gabe, bazirudielako mundutiarron —eta batik bat mundutiar paristarren— gorabeheretatik kanpo zegoela, behin ere mugitu gabe, aulkian adar txertatu bat bezalaxe, saltokia inoren aurrean behin ere jaso gabe eta gauerditik goizeko zortziak arte inork-ez-jakin-non desagertuz.

10-11.orr.

- 2 Azter ezazu testua eta bertatik atera honako informazio hau, hutsuneak betez:

Ibrahimen janzkera:

Deskribapen fisikoa:

Hortzak:

Begiak:

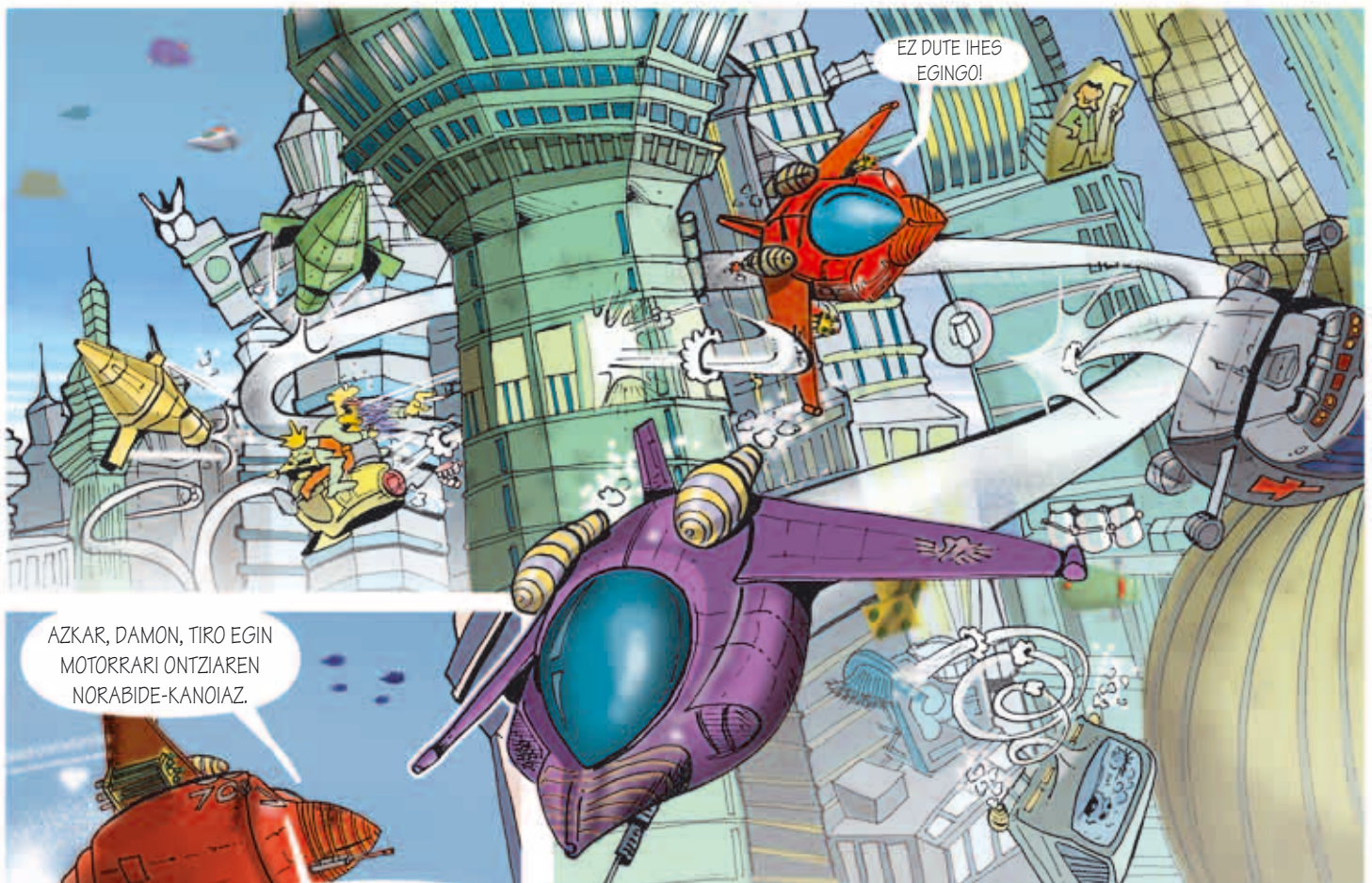
Azala:

Bestelako datuak:

Ibrahimen

nortasunari lotutakoak:

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 45. orrialdera.

NOLA, ORDEA?
BOTOI HAU AL DA?

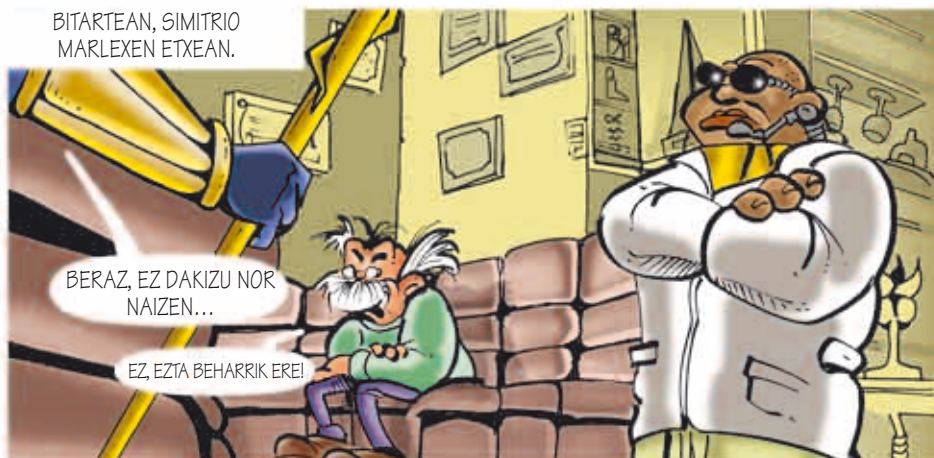
XII. atala: odontziara iritsi orduko hasiko dira lanean Jeronimo eta Damon,
Simifrio Marlex aurkitzea baitute helburu. Bifarfean, Simifrio
Marlexen etxean etsaiak dira nagusi.

Marrazkiak: Diego Garavano
Gidoia: Diego Agribau

4
33

BITARTEAN, SIMITRIO
MARLEXEN ETXEAN.

BERAZ, EZ DAKIZU NOR
NAIZEN...

EZ, EZTA BEHARRIK ERE!

NIRE IZENA WANDO WARNAK
DA, GALAXIA ERDIAREN JABE
ETA UNIBERTSO OSOKO
IZAKIRIK BOTERETSU...

WANDO JAUNA,
AMA DUZU
TELEFONOZ
DEIKA...

BAI, AMATXO, BAI! ZURE
KRUXPETAK JANGO DITUT, BAI.
BAI AMATXO, ETA EZ
HASERRETU... BAI, BAI. HITZ
EMATEN DIZUT. AGUR, BAI.

GIZON BOTERETSUA ZARA,
MARLEX. MINA MENDERATZEKO
ERA HORI OSO ARMA
BOTERETSUA IZAN LITEKE.

ZER ESAN NAHI DUZU?

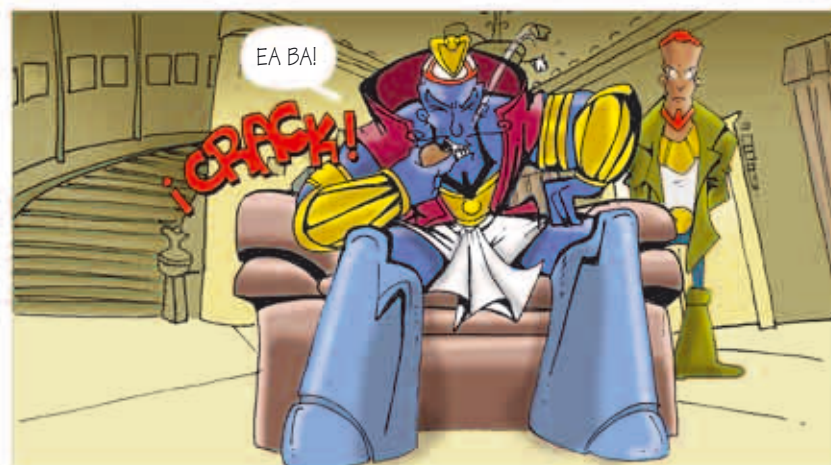

PENTSATU MINIK GABEKO EJERTZITOK,
ETSAIARI ERA GUZTITAKO OINAZEAK
ERAGINGO DIZKIOTEN ARMAK ERABILIKO
DITUZTEN SOLDADUAK...

INOIZ EZI EZ DIZUT
LAGUNDUKO!

HORI IKUSIKO
DUGU...

EA BAI

CRACK!

AI, GURE AMAK
BALEKI...

1B

1.- Jeronimo, haserre

Odontiarra iritsita, Damonek eta Jeronimok gidatzen duten ontzia lehian arituko da beste ontziko gidariekin. Zer esaten du Jeronimok, haserrealdi horretan, bere burua aurkezteko? Hemen jaso:

Eta zer esango zenuke zuk?

2.- Hiztegia

Segidan aurkituko dituzu testuan azaltzen diren hainbat hitz eta esamolde. Hainbat lan egitea proposatzen dizugu.

1B

Bi adibide hauek ikusita, jakingo al zenuke beste adibideren bat idazten? Zein?

Bulego-aurkibidea
Mediku-aurkibidea

.....

1B

Ondorengoak, berriz, lotu egin behar dituzu, nor bere itzulpenarekin:

HITZA	ITZULPENA
1.- Matxuratuta	
2.- Txantxarra	
3.- Txantxa	
4.- Errua	
5.- Erraldoia	
6.- Jendartea	
7.- Boteretsua	
8.- Izakia	
9.- Kruxpeta	
10.- Oinazea	

A.- broma/blague
B.- averiado/a/en panne
C.- poderoso/a/puissant/e
D.- dolor/douleur, mal
E.- caries/carie

F.- ser/être
G.- buñuelo/beignet
H.- grupo de gente/milieu, public
I.- culpa/faute
J.- enorme/énorme

1B

3.- Esamoldeak

Bukatzeko, hainbat esaldi ekarri ditugu tarte honetara. Saia zaitetz esaldi eta helburua behar bezala lotzen:

ESALDIA	ZERTARAKO
1.- Hitz ematen dizut!	
2.- Ez sinistekoa da, gero/sinestezina da!	
3.- Ederki ematen dizu!	

a.- Harridura adierazteko
b.- Oso ondo gelditzen zaiola adierazteko
c.- Zerbait agintzeko

ARGITALPEN BERRIAK

1B MAHASTER RIVER IRTENBIDERIK GABEKO AUTOBIDEAK Gaztelupeko Hotsak, 2006

2004an sortu zen *Mahaster River* taldea, talde ezberdinetan ibilitako Unai Azkarate, Fernando Laskurain eta Mikel Azkargorta musikariak bildu eta egitasmo berri honi hasiera eman ziotenean. Blues-a, soul kutsuko doinuak, ukitu flamenkodun kantak eta instrumentalak biltzen dira bere doinuetan. Disko honetako abestiak euskaraz eta ingelesez daude. Guk, jakina, euskarazko baten hitzak aukeratu ditugu, lan bat proposatzeko aldera.

Kantaren hitzen artean badira deklinatu gabe utzi ditugun zenbait (parentesi artean daudenak, hain zuzen ere). Kasu bakoitzean erabaki behar duzu nola deklinatu eta dagokion atzizkia erantsi.

DENBORA GALTZEN

Abesti askoren hitzak (ingeleza) _____ (1) _____ daude idatzia. Eta beren (esanahia) _____ (2) _____ guk ez ditugu ulertzen. Esanahi horiek askotan onak izaten dira. Baina beste askotan, berriz, kristoren txorakeriak.

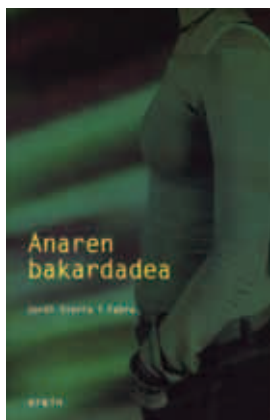
Denbora-galtze, denbora-galtze bat da.

Abestien (esanahia) _____ (3) _____ bere garrantzia dute. Nahiz eta askotan (gu) _____ (4) _____ ez ditugun ulertzen. (Batzuk) _____ (5) _____ esanahiak oso onak izaten dira. Baina beste askotan, berriz, kristoren txorakeriak.

Denbora galtze, denbora-galtze bat da.

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 45. orrialdera.

2 Anaren bakardadea Jordi Sierra i Fabra EREIN, 2006

Anak hamabost urte ditu eta maitemindu egin da. Ez du kontuan izan, ordea, maitatzeak hainbat ondorio izan ditzakeela eta haurdun gelditu da. Abortatzea erabakiko du eta horrek eramango du heriotzara, odolustuta hilko baita. Londresetik etorriko da bere ahizpa, Victoria, ahizparen hiletara eta haren ahotik jakingo dugu Anaren istorioa. Gogoz kontrako haurdunaldian protagonista diren eta izan diren ehunka gazteren egoera salatzerako dator liburua.

Hona hemen pasarte motz bat. Victoriak Danielengana jo du, bere hildako ahizpa Ana norekin zebilen eta benetan zer gertatu zen jakin nahian. Hona hemen Danielek esandakoa:

Ana maitemindu egin zen —azkenean, begiratu egin zion; amorrua sumatzen zitzaion begietan, ausardia baino gehiago—. Astebetean... edo azkarrago agian. Bat-bateko maitemina izan zen. “Lehen amodio” esaten dioten hori —iseka doinu goibel batez esan zuen hura—. Seko maitemindu zen. Mendean hartu zuen, bere borondateari gailendu zitzaion, hankaz gora jarri zuen. Hainbeste, non ez baitzion inori jaramon egin.

77.or.

Danielek egindako deskribapena irakurrita, nola deskribatuko zenuke zuk maitemindu zineneko lehenengo aldia? Idatzi eta bidalguzu, argitara eman dezagun.

Gogoratu gure helbideak: HABE aldizkaria, Vitoria-Gasteiz kalea, 3, 5. solairua, 20018 Donostia edota argitalpenak@habe.org.

2 Numantzia, ilunabarreko izarra
Angel Benito Gastañaga
Itzultzailea: Miel Elustondo
Sauré argitaletxea, 2006

Kristo aurreko 153. urtean dago kokatuta *Numantzia, ilunabarreko izarra* komikia. Segedako Karos buruzagia Numantziara iritsi zen bere herriarekin batera Erromarengandik ihesi eta hantxe jaio zen bere alaba, Noive. Garai hartako buruzagiei esker, liburuan irakurri ahal izango ditugun une historiko ahaztezinak biziko ditu emakume honek.

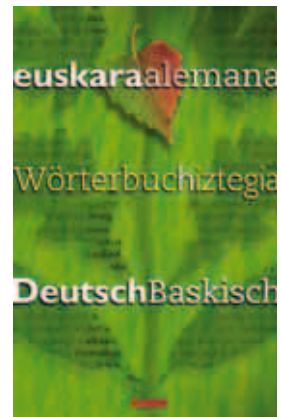

Liburuaren hasieran Alfredo Jimeno Martinezek idatzitako atariko dugu, Numantziako Plan Arkeologikoaren zuzendaria da berau eta liburuaren egilea den Angel Benito Gastañaga oso ondo ezagutzen duen pertsona. Segidan, baina, egileak berak idatzitako lerro hauek aurkituko ditugu:

**2 EUSKARA-ALEMANA/
 DEUTSCH-BASKISCH HIZTEGIA**
Elena Martínez Rubio
ELKAR, 2006

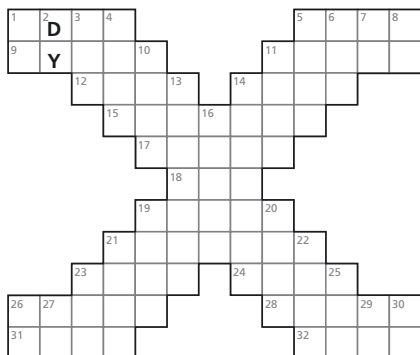
Hiztegian bertan irakurri ahal izan dugunez, *Euskara-Aleman/Deutsch-Baskisch* hiztegi berriak lagungarri izan nahi du alemana eguneroko bizitzan erabili behar duten euskaldunentzat, itzultzaile zein mota guztietako ikasleentzat. Hiztegia gaurko hiztunak gehien erabiltzen duen oinarritzko hitz-ondareaz osatua dago, hitz teknikoak barne. Eta hitzak nola erabili behar diren erakusteko, azalpenak dakartza itzulpenaren aurretik. Adiera desberdinen artean bereizten eta aukeratzen laguntzeko, aldiz, adibide eta esapide ugari eskaintzen ditu. Edukian, beraz, lexiko arrunta eta teknikoa, gramatika-kategoriak, 32.400 sarrera inguru, 4.600 adibide eta esapide argigarri eta alemanezko eta euskarazko gramatika eranskinak aurkituko ditugu.

“Mutil koskorra nintzen Numantzia ezagutu nuenean. Leku haren oinetan, Soriako Garay herrian, istorio zoragarriak entzun nizkien adinekoei. Tragediak ziren batzuk; maitasun istorioak bestetzuk. Urguilu eta erresistentzia istorioak ziren. Nire arbasoen eta gurasoen lurraldea zen eta da. Numantziak zer edo zer berezia zeukan eta dauka gorderik, bai leku hura maite dugunontzat, bai historiaren sustrai ezkutuat aztertzea atsegin dutenentzat ere”.

Abentura, historia eta marrazkiak atsegin badituzu, gustuko izango duzun liburua, ziur.

GURUTZGRAMA

Zeharka:

1. Yemengo herria. 5. Lapurdiko herria edo emakume izena. 9. Poloniako herri polita. 11. Lirain. 12. Tetra ... hitz honen jarraipena (ingelesezko hitza, maiz erabiltzen duguna gosaltzean) 14. Osatu. 15. Bizkaiko herria. 17. Gipuzkoako herria. 18. Ez ar. 19. Oparo. 21. Sendoak (Antonimoa). 23. Betea. 24. Zati. 26. Elgoibarko idazlea. "Desnudos", "Tentazioak" eta beste hainbat liburu idatzi ditu. 28. Zion + -la. 31. Antzezlea, emakumea, Hayworth. 32. Gogorapen.

Goitik behera:

1. "Abizen" hitzak duen aurrizkia. 2. Disprozio (Kimika). 3. Euskal Telebista (siglak). 4. Galdetzaila. 5. Etxape edo etxe-azpi. 6. Sarrera. 7. Deklinabide-atzizkia. 8. Galderetan gipuzkeraz. 10. Silaba errepikatua edo Sara Cózar antzezlea Goenkalen (ETB 1). 11. Tema. 13. Korear. 14. Ipar hemisferiokoa edo hari dagokiona (deklinatua). 16. Afrikar erroak dituen Kubako dantza. 19. Txantxi-ku. 20. Zakar. 21. Auzapeza Ipar Euskal Herrian. 22. Itsasoko hegaztia. 23. Lotu aditzaren infinitiboa. 25. Lortu aditzaren infinitiboa. 26. Zakur. 27. Musika-nota. 29. Gauero egiten dugu. 30. Interjekzioa.

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 46. orrialdera.

HATZAK ERAKUSTEN

Nerea

Ane

Arkaitz

Gemma

Iker

Jon Imanol

ZURE
ARGAZKIA

Eneritz

Hemen dituzu sei lagun: Nerea, Ane, Arkaitz, Gemma, Iker eta Jon Imanol. Zu izango zara zazpigarren laguna, irakurle. Zu Eneritz izango zara. Eneritz mutil-izena da, baita neska-izena ere. Hemen aurpegiak bakarrik daude, baina zuzenketa-orrian, 45. orrialdean, aurpegiekin batera esku bateko hatzak azalduko dituzte sei lagunok. Baina bakoitzak zenbat hatz erakutsiko dituen ez dakigu: 0, 1, 2, 3, 4 ala 5.

Zer egin behar duzu, Eneritz? Hiru gauza.

Hasteko, zenbat hatz erakutsiko dituzun pentsatu: 0, 1, 2, 3, 4 ala 5. Behin pentsatuta, ez du balio aldatzea. Ondoren galdera hau irakurri, eta Nerearen, Aneren, Ikeren, Arkaitzen, Gemmaren eta Jon Imanolen erantzunak ere bai. Zuk, Eneritz, ezin duzu haien erantzunik errepikatu. Eta ahoz nahiz idatziz erantzun dezakezu.

Hona Galdera:

Nork erakutsiko ditu Nereak adina hatz?

Hona Erantzunak:

- Nerea: "Eneritzek eta Gemmak erakutsiko dituzte Nereak adina hatz".
- Ane: "Arkaitzek eta biok erakutsiko ditugu Nereak adina hatz".
- Iker: "Anek eta Gemmak erakutsiko dituzte Nereak adina hatz".
- Arkaitz: "Gemma eta Jon Imanolek erakutsiko dituzte Nereak adina hatz".
- Gemma: "Eneritzek bakarrik erakutsiko ditu Nereak adina hatz".
- Jon Imanol: "Anek eta Arkaitzek erakutsiko dituzte Nereak adina hatz".
- Eneritz: (hemen idatzi zuk uste duzuna. Gogoratu ezin duzula erantzunik errepikatu):

Zuzenketa-orria: 46. orrialdean

Minutu batez argazki honi erreparatu, eta ondoren, argazkia aurrean ez duzula, erantzun galdera hauei. Erantzunak errazteko, izenak jarriko dizkiogu amona hauei. Ezker-eskuin: Antonia, Fermina, Petra eta Luisa.

1. Nork du buruko zapia lepoan bildu gabe: Luisak ala Petrak?
2. Nork ditu bi eskuak bata bestearen gainean: Antoniak ala Petrak?
3. Nor dago irribarretsuago: Fermina ala Luisa?
4. Nork du makila gonaren gainean: Antoniak ala Ferminak?
5. Nork ditu bi eskuak agerian: Antoniak ala Luisak?

Zuzenketa-orria: 46. orrialdean.

Frastearen koaderno

HADE aldizkariak proposamen bat du zuretzat

Belen Benitez

Halloween ospakizun handia da Estatu Batuetan. Ospe handiko festa hau, ordea, gurera ere iritsi da, antza denez. Nola bizi ohi du jendeak egun hori Euskal Herrian? Galdera horri erantzunez jaso genuen iritzi-artikulu txukun hau lehiaketan. Ikus dezagun zer dioen.

Gaia: 363. aleko "Hemen dugu Halloween ate joka!" izeneko artikulan oinarritutako iritzi-artikulua.

1

Irakurtzen ari zarela zuk zeuk osatu beharko duzu testua. Nola? Hemen dituzun loturazko hitzak (juntagailuak eta lokailuak) erabiliz. Horretarako, hutsune bakoitzean dagokion hitza kokatu behar duzu.

Hutsunea

Falta den lotura

..... Izan ere
 Hala ere
 Hain zuzen
 Eta
 Esate baterako
 Bezain pronto
 Betidanik
 Batez ere
 Baitituzte
 Baino (baizik)
 Baina
 Arabera

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 46. orrialdera.

HEMEN DUGU HALLOWEEN ATE JOKA!

Halloween gora eta Halloween behera. Urriaren azken egunak iritsi ____1____, ____2____ umeen ahotan dabilen hitza da Halloween. Zergatik ote da hori? ____3____ izan dugu Euskal Herrian *All hallow's eve* edo Santu Guztien ospakizuna, ____4____, azken urteotan, egun horren inguruko ohiturak amerikanizatu egin dira, beste gauza batzuk bezala. ____5____, Gabonak, janaria, gustu kulturalak (musika, literatura, zinema). Erantzuna, nire ustez, kontsumoan aurkitzen dugu.

Halloween kontsumorako aitzakia ____6____ ez da. Dendariek urteko salmentak handitzeko erabiltzen dute, eta horretarako, kontsumitzaileak amorratuak dituzte helburu; umeak, ____7____. ____8____, Halloween inguruko parafernalia erabat erakargarria da umeentzat. Mozorro, gozoki, ____9____ trikimailu guztiek umeak erakartzen ____10____.

Hiriko erakusleihoetan ikusten dugunak ez dauka zer ikusirik gure ohiturekin. Gure betiko usadioak berreskuratzea gure esku dago, eta esandakoaren ____11____, gure seme-alabek jakinaren gainean egon beharra dute. ____12____, bidea aurkitzeko ardura gurea da.

2

Atzekoz aurrera orain, eta testua idazten ari zen momentura joango zara. Hiru hauetatik zein iruditzen zaizu dela idazleak jarraitu duen ibilbidea bere mezua azaltzeko hiru paragrafoetan?

A IBILBIDEA

- Halloween eguna zertan datzan zehatz-mehatz azaldu nahi izan du aurrena
- Hurrengo paragrafoan, amerikarren ohiturak deskribatu ditu
- Eta hirugarrenean, erakusleihoetan erabiltzen diren diseinuak erakutsi dizkigu

B IBILBIDEA

- Gure artean Halloween ospatzea amerikarren ohiturekin parekatu nahi izatea dela adierazi nahi izan du lehenengo paragrafoan
- Bigarrenean, festa honek kontsumoarekin duen lotura estua erakutsi digu
- Azken paragrafoan, berriz, gure artean Halloween uztartzea zentzugabekeria iruditzen zaiola azaldu eta gure usadioa berreskuratzeko ardura dugula adierazi digu

C IBILBIDEA

- Lehenengo paragrafoan, Halloween Euskal Herrian ospatzen hasi garela eta, zenbaiten ustetan, gure usadioaren aurkako ohitura bihurtu dela azaldu digu
- Bigarrenean, festa ospatzeak zentzu handia hartu duela iruditzen zaio, gure ekonomiaren parte garrantzitsua badelako dagoeneko
- Hirugarren paragrafoan, festa egitearen aldeko azaldu nahi izan du, jende guztia parte hartzera gonbidatuz

3

Nola esango zenituzke idazleak erabili dituen hauek beste era batera?

Amerikanizatu

Beste gauza batzuk bezala

Gustu kulturalak

Santu Guztien eguna

4

Izan da dagoeneko Halloween eguna aurten. Zerbait berezia egin al da zure herrian festa hori ospatzeko?

Osa ezazu testu labur bat amerikarren Halloween egunarekin aurkitu dituzun parekotasunak eta desberdintasunak bereziki aipatuz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► IKUSIZ IKASI

Belen Benitez

Zaletasunak elkarriketa askoren hizpide ohi dira, baita egunkariko berrien artean topatzeko modukoak omen! Eta euskaldunok, horretan ere, ospe handikoak gara, alajaina!

- *Murgilduzek*, bere 1. ikasgaian, zaletasunen inguruko eginkizuna proposatu zuen ariketa batean. Hauxe duzu eskatutakoa:

• Testu-ereduari erreparatu

Txofer zoazela, aldamenekoak honako artikulua hau irakurtzen dizu.

LAUTIK HIRU JOKOZALEAK GARA

"Euskadiko Komunitate Autonomoko bizilagunen %71 jokoren baten zale da. Beste %29k, berriz, ez du dirurik jokatzeko ohiturarik. Orain dela bi urte egindako inkesta baten datuak dira hauek. Krisi ekonomikoak ez du nonbait dirua jokatzeko zaletasuna bazterrarazi.

Hemengo bizilagunen erdia ia, %41 hain zuzen, joko bat baino gehiagotan aritzen da. Loteria da zale-rik gehien dituenen, %49, eta ondoren kinielak, %38. Mahaiko jokoetan, dominoan, kartatan eta abarretan, jendeak uste baino gutxiago jokatzen da, % 13. Honen ondotik, tragaperrak datoz %9. Bestelako jokoetako portzentajeak, kasinokoak, bingokoak eta abarretakoak, askoz txikiagoak dira. Beste datu bat: erdi eta goi-mailako ikasketak eginak dituztenak dira gutxien jokatzen dutenak".

• Testu laburra idatzi

Idatz ezazu antzeko artikulutxo bat eta zure "zaletasunen" berri eman.

- Ikasleak bere zaletasunak ez, baina gasteiztarrek duten futbolarekiko grina azaldu nahi izan du testu honetan. Irakur ezazu, bada, ikasleak idatzitakoa.

Gasteizko bizilagunen %60 futbolen zale da. Hauen %50a bertako futbol talderen baten zale da, hain zuzen, Alaves edota Aurrerakoak dira gehienak. Beste batzuk, ordea, hiriz kanpoko talderen baten zale dira, Athletic edo Errealekoak.

Hemengo bizilagunen launa ia, %20a, telebistan edonoz ikusi arren, inoiz ez da futbol partida bat ikus-tera joan. Batzuek oso garestiak direla diote. Beste batzuen arabera, Mendizorrotzako futbol-zelaian partida ikustea guztiz deserosoa omen da, neguan hotz gehiegi dago eta udan, berriz, bero handia pasatzen baita.

Taugresen zaleen kopurua, bestalde, ez da gutxiestekoa, gasteiztarren %40a baita.

- Testuaren alderdi formalari begiratuko diogu. Izan ere, ikasleari eskaini zaion ereduan, pisu handia hartu du hizkuntzaren alde teknikoak. Hala, eginkizun berezi honetan behar-beharrezko iruditu zaigun hainbat alderdi gramatikal aztertze bidea jorratuko dugu:

1 -ZALE:

- Ereduari jarraiki, ikasleak -zale atzizkia erabili du zenbaitetan. Ikus ezazu zerrenda honetan nola, eta baloratu aldaketarik behar duen ala ez zeure proposamena eginez.

Idatzian	Nire proposamena
futbolen zale	
Taugresen zale	
futbol talderen zale	
kanpoko talderen zale	

- Hitz hauetatik abiatuta, nola osatuko zenuke bakoitzarekiko zaletasuna?

Hitza	Zaletasuna
Mendi	
Joko	
Bertso	
Haragi	
Aurrera	
Neska	
Gozo	
Animaliak	
Bakardade	

2 EHUNEKOAK: %

- Azter itzazu orain testuan ageri diren hainbat ehuneko, eta, lehen egin duzun bezala, egizu zeure ekarpena beharrezko ikusten duzunetan:

Idatzian	Nire proposamena
Bizilagunen % 60...da	
Haien % 50a....da	
Bizilagunen % 20a...da	
Gasteiztarren % 40a baita	

- Ehunekoak esaldian kokatzeko ariketa egingo duzu esaldi hauek euskaratuz:

Gaztelaniaz	Euskaraz
El 30% de las alumnas ha contestado bien las preguntas	
En el 30% de los ríos el agua es de mala calidad	
Le ha tocado la lotería al 15% de los trabajadores	

3 ZATIKIAK:

- Hau topatu dugu testuan, beste era batera esango al zenuke zuk?

Idatzian	Nire proposamena
Hemengo bizilagunen launa ia, %20a...	

- Nola esango zenituzke hauek euskaraz?

Gaztelaniaz	Euskaraz
Un cuarto de kilo	
La quinta parte de los coches	
Un tercio	
Las tres cuartas partes	

4 Bestelako zaletasunik? Azal ezazu zeurea

► IDAZTARAUA

Belen Benitez

Ezik, izan ezik, ez ezik... forma guztiak berdinak al dira? Nola idatzi behar ote dira? Irakur ezazu Euskaltzaindiak *Izan ezik* formaren inguruan dioena eta egizu praktika pixka bat ondoren proposatuko dizkizugun ariketekin:

> IZAN EZIK

Erabil bedi **formula osoa**, **izan ezik**, (zu izan ezik, hark esandakoa izan ezik, guk egindakoak izan ezik) eta **EZ ezik bakarrik**, eta aurreko sintagmak har beza dagokion kasu marka. Nolanahi ere, ergatiboaren (*nork*) kasuan zilegi da absolutibo (*nor*) kasua erabiltzea.

1. Berridatzi esaldi hauek izan ezik moldea erabiliz:

izan ezik

Justak ez du arrainik jaten, bakarrik angulak eta atuna
 ...
 Denak joan ziren, baina ama, ez
 ...
 Ez dago hotzik, baina gauetan, bai
 ...
 Denek bazkaldu zuten han, baina nik, ez
 ...
 Animalia guztiak maite ditu. Baina, ez zaizkio txakurrak gustatzen
 ...
 Senide guztiak elkartu ziren bazkarian. Andoni bakarrik falta zen
 ...
 Ia ariketa guztiak ulertu ditut. Baina, azkena ez
 ...

2. Ondo idatzita al daude esaldi hauek? Hala ez bada, zer aldatuko zenuke?

Esaldiak zuzendu

Aparkatzea debekatua, autobusak eta taxiak ezik.
 ...
 Zuri ezik, gainerako guztiei bidali diet txostena.
 ...
 Bera izan ezik, ezin zuen inork hitz egin bazkaltzen bukatu arte
 ...
 Amaia izan ezik, ez zion beste inori eman dirua
 ...

3. Euskaratu esaldiok:

Esaldiak euskaratu

Todos pueden salir a jugar excepto tú
 ...
 Entiende todos los idiomas, salvo el japonés
 ...
 Excepto él nadie más puede dar de comer al león
 ...

07

Kontuan izan hauek proposamenak direla eta beste hainbat aukera ere zuzenak direla:

- Duela 25 urte Tejerok estatu-kolpea eman nahi izan zuen.
- Orain dela 25 urte Bob Marley hil zen.
- Aurten betetzen dira 25 urte François Mitterrand Frantziako Presidente aukeratu zutela lehen aldiz.
- 25 urte bete dira Errealak futboleko liga txapelketa irabazi zuenetik.
- Dibortzioaren legeak aurten 25 urte bete ditu.
- Aurten dira 25 urte John Lennon hil zutela.
- Aurten Wallseko printzeak ezkondu zireneko 25. urteurrena da.
- 25 urte dira IBMk lehen PCa kaleratu zuela.

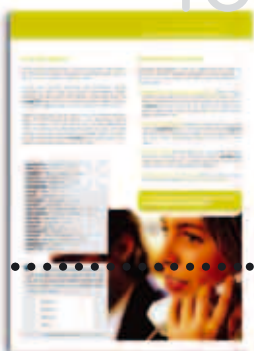
09

1. - Causas orgánicas provocadas/producidas/causadas/... por enfermedades
- Trastorno que afecta/influye/... tanto a progenitores como a niños y niñas
- La enuresis acarrea/produce/causa/... molestias al niño/a la niña

2. 1-c / 2-d / 3-a / 4-b

13

Hitzartu/Hitzarmena
Egiaztatu/Egiaztapena
Murriztu/Murrizketa
Iratu/Iraupena

28

Pintore: margolari
Finkatu: kokatu
Bilakaera: eboluzio
Jotzaile: jole
Aro: garai
Geroztik: harrezkero
Landu: jorratu

Berridazketak

1. Pablo Picasso inoiz ezagutu den margolaririk apartena dela diote arte-adituek.
2. Braquek eta berak kubismoa sortu zuten
3. XX. mendearen hasierako giro aldabera ikusirik, Picassok ezin du alde batera geratu.
4. Picasso da historiako lehen collagearen egilea.
5. Bai Goyarengan eta bai Picassorengan egoera sozio-politikoak eragin handia du.

30

- 1 Segidan duzu Omar Sharif aktorearen biografia laburraren proposamen bat:

Egiptiar aktore ezaguna Alejandrian jaio zen, 1932an. Bere benetako izena Michael Shalhoub da. 22 urterekin hasi zen lanean Egiptoko zinean, Youssef Chahine-ren zuzendaritzapean. Berehala lortu zuen arrakasta, batez ere bere itxurari esker. Ehun film baino gehiagotan izan da protagonista eta urtetan hainbat gorabehera izan baditu ere, azken urteotan bultzada berria jaso du bere karrerak *Ibrahim jauna eta Koranaren loreak* bezalako filmei esker.

- 2 Sinonimoak

garbikari (garbigarri), mustatxa (bibotea), latza (zakarra/lakarra), jakituria (jakinduria), pikardatu (nabartu)

Ibrahimen janzkera: mantal gris bat alkandora zuriaren gainetik
Deskribapen fisikoa

Hortzak: marfilezkoak

Begiak: pistatxo koloreak, erdizka berde, erdizka marroi

Azala: larruazal iluna

Bestelako datuak: gizon zaharra/mustatx latza

Ibrahimen

nortasunari lotutakoak: irribarre asko eta hitz gutxi egiten zuen

35

1.- Jeronimo, haserre

Jeronimo nauzue! Galaxia osoko piloturik onena!

2.- Hiztegia

Telefono-aurkitegia

Hitza-ltzulpena

1.- B	6.- H
2.- E	7.- C
3.- A	8.- F
4.- I	9.- G
5.- J	10.- D

3.- Esamoldeak

- 1.- c
- 2.- a
- 3.- b

36

DENBORA GALTZEN

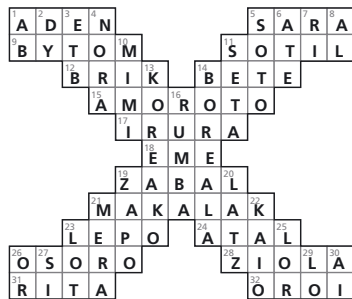
- 1.- ingelesez
- 2.- esanahiak
- 3.- esanahiek
- 4.- guk
- 5.- batzuetan

46 Zuzenketa-orriak

38

GURUTZGRAMA

HATZAK
ERAKUSTEN

Nerea

Ane

Arkaitz

Gemma

Iker

Jon Imanol

Enertzek 5 hatz:
"Anek eta biok
erakutsi ditugu
Nereak adina hatz"

Enertzek 0, 1, 2, 3, 4
hatz: "Anek bakarrik
erakutsi ditu Nereak
adina hatz"

ARGAZKI-KLIK

1. Luisak du buruko zapia lepoan bildu gabe.
2. Petrak ditu bi eskuak bata bestearen gainean.
3. Luisa dago irribarretsuago.
4. Ferminak du makila gonaren gainean.
5. Antoniak ditu bi eskuak agerian.

1

Loturak:

Hutsunea

Falta den lotura

1	Bezain pronto
2	Batez ere
3	Betidanik
4	Baina
5	Esate baterako
6	Baino (baizik)
7	Hain zuzen
8	Izan ere
9	Eta
10	Baitituzte
11	Arabera
12	Hala ere

2

Ideien garapenerako erabili den ibilbidea:
B ibilbidea

3

Esan beste era batera:

Amerikanizatu/Amerikartu

Beste gauza batzuk bezala/Beste hainbat gauzaren antzera

Gustu kulturalak/Kultura-zaletasunak

Santu Guztien eguna/Domu Santu eguna

1 -ZALE:

Nire proposamena

Futbolzale
TAUGRES zale
Futbol-talderen baten zale
Kanpoko talderen baten zale

Zaletasuna

mendizale
jokozale
bertsozale
haragizale
aurrerazale
neskazale
gozozale
animalien zale
bakardadearen zale

2 EHUNekoak: %

Nire proposamena

Bizilagunen %60...da
Haien %50...da
Bizilagunen % 20...da
Gasteiztarren % 40 baita

Euskaraz

Ikasleen %30k galderak ondo erantzun ditu
Ibaien %30ean ura kalitate txarrekoa da
Langileen %15i egokitu zaio loteria

3 ZATIKIAK:

Nire proposamena

Hemengo bizilagunen laurdena ia, %20

Euskaraz

Kilo laurdena
Autoen bostena
Heren bat
Hiru laurdenak

izan ezik

Justak ez du arrainik jaten, bakarrik angulak eta atuna
Justak atuna eta angulak izan ezik ez du arrainik jaten
Denak joan ziren, baina ama, ez
Denak joan ziren, ama izan ezik
Ez dago hotzik, baina gauetan, bai
Hotzik ez, gauetan izan ezik
Denek bazkaldu zuten han, baina ni, ez
Denek bazkaldu zuten han, nik izan ezik
Animalia guztiak maite ditu. Baina, ez zaizkio txakurrak gustatzen
Animalia guztiak maite ditu, txakurrak izan ezik
Senide guztiak elkartu ziren bazkarian. Andoni bakarrik falta zen
Senide guztiak elkartu ziren bazkarian, Andoni izan ezik
Ia ariketa guztiak ulertu ditut. Baina, azkena ez
Ia ariketa guztiak ulertu ditut, azkena izan ezik

Esaldiak zuzendu

Aparkatzea debekatua, autobusak eta taxiak ezik

Aparkatzea debekatua, autobusak eta taxiak izan ezik

Zuri ezik, gainerako guztiei bidali diet txostena

Zuri izan ezik, gainerako guztiei bidali diet txostena

Bera izan ezik, ezin zuen inork hitz egin bazkaltzen bukatu arte

Berak izan ezik, ezin zuen inork hitz egin bazkaltzen bukatu arte

Amaia izan ezik, ez zion beste inori eman dirua

Amaiari izan ezik, ez zion beste inori eman dirua

Esaldiak euskaratu

Todos pueden salir a jugar excepto tú

Zu izan ezik, beste guztiak irten daitezke jolastera

Entiende todos los idiomas, salvo el japonés

Hizkuntza guztiak ulertzen ditu, japoniera izan ezik

Excepto él nadie más puede dar de comer al león

Berak izan ezik beste inork ezin dio lehoiari jaten eman

AIRE, AIRE !!!
EUSKARARI

Gipuzkoako Foru Aldundia

ikasbil
EUSKARA-IKASLEAREN
ATARI BERRIA